

UNIVERZITA KARLOVA
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Katedra teologické etiky a spirituální teologie

BcA. Michaela Esterková, DiS.

Hledání spirituální roviny na mateřské (rodičovské) dovolené

Bakalářská práce

Vedoucí práce: doc. RNDr. ThLic. Karel Sládek, Ph.D.

Praha 2019

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 06.04.2019

Michaela Esterková

Bibliografická citace

Hledání spirituální roviny na mateřské (rodičovské) dovolené, bakalářská práce Michaela Esterková; vedoucí práce: Karel Sládek. Praha, 2015, s.46

Anotace

Cílem bakalářské práce je hledání duchovního obsahu mateřství a spirituálních prvků při výchově dětí matkou na mateřské (rodičovské) dovolené v současné společnosti a v dnešní době. Práce obsahuje tři kapitoly, z nichž za stěžejní a klíčovou je považována druhá, v níž jsou charakterizovány jednotlivé spirituální výchovné prvky matky, které tvoří nezbytný základ mateřské spirituality. Součástí kapitoly jsou tři pohledy na ženu v nezastupitelných rolích – a to jako manželka, matka a zaměstnankyně.

Klíčová slova

mateřství, mateřská (rodičovská) dovolená, žena, matka, duchovní život, osobní život, spirituální výchovné prvky, rodina

Abstract

The objective of this thesis is to find any spiritual elements when raising children in today's society. This thesis contains three chapters, the second of which being the most significant. In this chapter elements which strengthen the foundation of maternal spirituality are characterized from three perspectives of a woman in indispensable roles; wife, mother and employee.

Keywords

Maternity, maternity leave, woman, mother, spiritual life, personal life, spiritual upbringing elements, family

Počet znaků (včetně mezer): 15 085

Poděkování

Za cenné rady, připomínky a trpělivost děkuji doc. RNDr. ThLic. Karlu Sládkovi, Ph.D. Poděkování patří mému manželovi a našim dvěma dětem, bez kterých by tato práce nikdy nemohla vzniknout.

Obsah

Předmluva	1
Úvod	3
1. Východiska mateřství	4
1.1. Biblicko-teologické	4
1.2. Psychologické	5
2. Jak jsou definovány výchovné spirituální prvky matky	7
2.1. Tři roviny ženy	12
2.2. Žena – manželka	13
2.3. Žena – matka	20
2.4. Žena – zaměstnankyně	27
3. Současné možnosti prožívání duchovního života na mateřské (rodičovské) dovolené	31
Závěr	33
Seznam použitých zkratk	35
Prameny	36
Primární literatura	36
Sekundární literatura	38
Internetové odkazy	39

Předmluva

„Svatý Josefe, nejvěrnější snoubenče Bohorodičky Marie, ty znáš těžkosti života manželského a rodinného, jeho světla i stíny. Vypros mi milost porozumění a plnění vůle Boží ve svátostném manželství a zodpovědném mateřství. Pomoz mi vychovat děti ke chvále Boží pro dobro církve i vlasti, aby podle Kristova vzoru rostly ve ctnostech, moudrosti a milosti u Boha i u lidí. Bud' vzorem a povzbuzením pro mého manžela v obětavé službě křesťanským ideálům. Dej mu vědomí zodpovědnosti za štěstí všech členů rodiny, vyplývající z plnění vůle Nejvyššího. Jako jsi chránil a bránil před zlem Svatou rodinu, tak ochraňuj i rodinu moji ode všeho nebezpečí. Amen.“ Citovaná modlitba byla pro mě prvním impulzem, který mě přivedl ke zpracování bakalářské práce, související a rozvíjející téma mateřství, jež se týká bezprostředně ženy a jejího povolání matky. Druhou vodící a důležitou indicií bylo moje osobní mateřství, které jsem již tři roky prožívala s prvním dítětem a bezprostředně následující tři roky s druhorozenou dcerou. Tedy období zásadní změny v životě každé ženy, období plné radosti, úsměvů, jedinečných okamžiků, kdy člověk vědomě i nevědomě vychází ze svého nitra a zažívá pocity, emoce, naplněné vděkem, ale i období pádů, okamžiků neužitečnosti, nepopsatelných kotrmelců, poznávání sebe sama, a to v pozitivním i negativním smyslu. To vše pod rouškou víry a hledání skutečně dobré a správné cesty nejen pro sebe, ale i pro ostatní členy domácnosti. Přirozeně se objevila touha poodhalit jisté skutečnosti, ale také zjistit, jak úzce může žena – matka prožívat svůj duchovní život ve spojení s ryze praktickým životem všedního dne, který mateřská (rodičovská) dovolená obnáší. Zda je možné žít svátostné manželství a zodpovědné mateřství a v tomto svém povolání kráčet po cestě svatosti. Je-li žena ještě před mateřstvím a návazně skrze prožívané mateřství, schopna plně vnímat svěřený úkol a dostatečně ho naplnit.

Práci jsem psala v době, kdy jsme s manželem žili několik set kilometrů od nejbližších příbuzných. Oba pocházíme z Moravského Slovácka, z vesnice, kde je velmi úzce propojen farní život s běžným životem obce. Ač to může znít paradoxně a z velké části nelogicky, vyvstávaly ve mně otázky, zda i duchovní život prožívaný bez pomoci a opory rodiny, může být naplněný, plodný a může přinášet užitečné ovoce. Připadalo mi, že oba světy (ten duchovní i ten prožívaný ve sledu každodenních událostí) stojí proti sobě v přímém protikladu. Pod žitým pojmem mateřství jsem si představovala něco úplně jiného. Je nutné také doplnit podstatný detail, že zmiňované otázky přicházely a průběžně měnily svoji podobu nejen v období bezprostředně po narození prvního dítěte,

ale rovněž po narození dítěte druhého, kdy skloubit činnost v domácnosti s péčí o obě děti znamenalo hledat postupně svoji cestu a přirozený rytmus s duchovní dimenzí.

Úvod

Téma, týkající se spirituality ženy a jejího působení v praktickém životě, je v literatuře zastoupeno poměrně často. Pokud se jedná o skutečně výchovné prvky předávané ženou, ty už tak hojně akcentovány nejsou a bývají spíše uváděny všeobecně a ve společné spirituální rovině s výchovou otce. Vzhledem k rozsahu práce jsem se zaměřila na současnou dobu. Cílem práce je nalézt obsah mateřství, nejdůležitější a nejzásadnější faktory v úkolu a povolání matky, a to v tom nejširším slova smyslu. To vše v propojenosti s rovinou duchovní, což značí objevení charakteristických prvků spirituální cesty matky ve výchově dětí. Spirituální teologie pracuje především se dvěma hlavními metodami, které jsou využity i v této práci.¹ Metoda induktivní se projevuje popsáním situace a nastiňuje několik možných úhlů pohledu na konkrétní jev, přičemž hledá možnou formulaci a stanovisko ke zvolenému cíli, kde primární inspirací je Písmo svaté; to se projevuje zejména ve druhé kapitole, kde jsou hledány spirituální prvky. Částečně je obsažena také deduktivní metoda, vycházející z obecných pravd. Téma je rozebíráno z dokumentů II. vatikánského koncilu, textů papeže Jana Pavla II. nebo papeže Františka. Čerpá také z textů duchovních autorů a autorek, kteří jsou propojeni bezprostřední praktickou zkušeností.

Celková práce je rozčleněna do tří kapitol. V první kapitole jsou nastíněna dvě východiska mateřství, která jsou rozebírána ze strany teologické a psychologické. Druhá, nejobsáhlejší a nejpodstatnější kapitola, kde na jejím úvodu jsou hledány spirituální prvky, je podepřena křesťanskou literaturou z řad křesťanských autorů a psychologů, jako jsou např. Anselm Grün, Jan - Uwe Rogge, Kevin Leman, Zdeněk Matějček nebo Elias Vella. Následně je doplněn praktický pohled na ženu v 21. století, jež je viděna ve třech nezastupitelných a často velmi úzce se propojujících rolích – jako manželka, matka a zaměstnankyně. Ve třetí kapitole jsou shrnuty duchovní možnosti, kde mohou matky, a to nejen na mateřské (rodičovské) dovolené, načerpat duchovní povzbuzení.

---

1 Srv. KOHUT. Pavel Vojtěch. *Co je spirituální teologie*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, str. 42-43.

1. Východiska mateřství

V první kapitole budou rozebrána východiska mateřství. Roviny jsou zvoleny dvě: východisko biblicko-teologické a východisko psychologické.

1.1. Biblicko-teologické

Pro vystihnutí biblicko-teologického východiska jako jeden z výchozích pramenů, je zvolena Bible², kde první východisko vyplývá z popisu stvoření světa – tedy z našich konkrétních lidských dějin,³ a především ze stvoření člověka, majícího obraz Boha – jako muže a ženu.⁴ U Hospodinovy výzvy s požehnáním: „*Plod'te a množte se a naplňte zemi*“⁵, rozeznáváme otcovství a mateřství.⁶ *Gaudium et spes* potvrzuje manželství jako instituci vedoucí především k plození a výchově dětí, v nichž nachází své naplnění.⁷ Současně *Mulieris dignitatem*⁸ zdůrazňuje, aby žena a muž nežili jen pro sebe nebo vedle sebe, ale navzájem sobě, jeden pro druhého. Tím se vysvětluje smysl pomoci v osobě ženy.⁹ Vzájemná pomoc, protože oba dva jsou lidské osoby¹⁰ mající stejnou důstojnost.¹¹ Člověk je povolán ke společenství,¹² člověk nemůže žít sám¹³ a manželství tak uschopňuje k největšímu daru v podobě nového života.¹⁴ Zároveň se manželé stávají Božími spolupracovníky.¹⁵ Vytvářejí jedno manželství¹⁶, které má své vlastní osobité postavení v dějinách spásy, o němž Ježíš v Novém zákoně mluví jako o nerozlučitelném¹⁷; evangelisté Lukáš a Jan o nerozlučitelnosti manželství zprávu nepodávají. Ze svátosti manželství čerpají sílu, aby si vzájemně pomáhali ke svatosti.¹⁸

Biblické ustanovení manželství je proto nezbytné, dokonce naprosto zásadní pro předávání života po celé generace, které se děje ve společenství dvou osob propojených

---

2 Bible. *Písmo svaté Starého a Nového zákona*. Ekumenický překlad, Praha: Česká biblická společnost, 1996.

3 Gn 1,1-24

4 Gn 1,27.; Gn 2,22

5 Gn 1,28

6 JAN PAVEL II. *Dopis rodinám*. Olomouc. Matice cyrilometodějská 1994. čl. 6.

7 Srv. Dokumenty II. vatikánského koncilu. *Gaudium et spes*. Kostelní Vydří. Karmelitánské nakladatelství, 2002, čl. 14.

8 JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem*. O důstojnosti a povolání ženy. Praha: Zvon 1992, čl. 7.

9 Gn 2,18

10 Gn 2,18

11 Jan Pavel II. *Dopis rodinám*. Olomouc. Matice cyrilometodějská s.r.o., 1994, čl. 6.; Srov. Gn 1,27

12 Gn 2,18-25

13 Srv. Gn 2,18

14 Jan Pavel II. *Familiaris consortio*. O úkolech křesťanské rodiny v současném světě. Praha, Zvon, 1992, čl. 14.

15 Jan Pavel II. *Familiaris consortio*. O úkolech křesťanské rodiny v současném světě. Praha, Zvon, 1992, čl. 14.

16 Gn 2, 24

17 Mk 10,8 a Mt 19,5

18 Dokumenty II. vatikánského koncilu. *Lumen gentium*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009, čl. 11.

láskou,¹⁹ z nichž utváří rodinu (communio personarum).²⁰ Rodina tedy vychází z manželů²¹ a rodinu tvoří společenství osob,²² kde uprostřed je Kristus.²³ Jan Pavel II. v závěru své apoštolské exhortace ujišťuje, že budoucnost lidstva závisí na rodině.²⁴

Skrze optický pohled Nového zákona má manželství vzor v Trojjediném Bohu²⁵ Bůh svěřuje lidstvu – lidem, výlučně a v tomto případě prioritně pouze manželům, nejdůstojnější, ale také nejnáročnější úkol – uchovat život na zemi.²⁶ List apoštola Pavla²⁷ dokládá skutečnost o původci toho, od něhož pocházejí všechny rody, a svatý papež Jan Pavel II.²⁸ kvituje souběh mateřství a otcovství. „*Rodina, otcovství a mateřství jdou společně, bok po boku. Rodina je zároveň prvním lidským prostředím, v němž se utváří „vnitřní člověk“, o kterém mluví apoštol. Upevnění jeho síly je dar Otce a Syna v Duchu svatém.*“²⁹

1.2. Psychologické

Psychologické východisko je postaveno do celkového kontextu s tzv. vývojovou psychologií, zabývající se vývojem jednotlivce už od jeho prenatálního vzniku (výjimkou je Erikson, jemuž se autorka práce bude krátce věnovat samostatně) až po dovršení zralého věku. Ontogenetická psychologie ve své podstatě podává a přesně určuje jednotlivá období a zabývá se konkrétními specifiky jednotlivé oblasti, z nichž pro tuto práci považuji za nejdůležitější období kojence a batolete. Nejtypičtějšími znaky tohoto období je naprostá závislost na matce (kojení), které je nutné spojit s něžným fyzickým kontaktem matky a nutnost prožitku základní důvěry. Motorický vývoj (od polohy na zádech přes samostatné chzení) a vývoj řeči až k postupné samostatnosti a období dětského egocentrismu.³⁰ Dítě nutně potřebuje zrakový kontakt

---

19 Z každodenního života si církve uvědomuje, že reálná situace může být mnohdy jiná - pastorální konstituce II. vatikánského koncilu *Gaudium et spes* upozorňuje na některé nesoulady. Dokumenty II. vatikánského koncilu. *Gaudium et spes*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, čl. 51.

20 Srv. JAN PAVEL II. *Dopis rodinám*. Olomouc. Matice cyrilometodějská s.r.o., 1994, č. 6.

21 Dokumenty II. vatikánského koncilu. *Lumen gentium*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, čl. 11. nebo JAN PAVEL II. *Dopis rodinám*. Olomouc. Matice cyrilometodějská s.r.o., čl. 7.

22 Dokumenty II. vatikánského koncilu. *Lumen gentium*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, čl. 11. nebo JAN PAVEL II. *Dopis rodinám*. Olomouc. Matice cyrilometodějská s.r.o., čl. 7.

23 Mt 18,20

24 JAN PAVEL II. *Familiaris consortio*. O úkolech křesťanské rodiny v současném světě. Praha. Zvon, 1992, str. 94.

25 Srv. WEST, Christopher. *Teologie těla pro začátečníky*. Stručný úvod do sexuální revoluce Jana Pavla II. Praha: Paulínky, 2006, str. 17.

26 Srv. Dokumenty II. vatikánského koncilu. *Gaudium et spes*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, čl. 51.

27 Ef 3,16

28 Srv. JAN PAVEL II. *Dopis rodinám*. Matice cyrilometodějská s.r.o., 1992.

29 Srv. JAN PAVEL II. *Dopis rodinám*. Matice cyrilometodějská s.r.o., 1992.

30 Srv. NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie*. Praha: Triton, 2011, str. 675.

s matkou a co nejvíce prožitý čas s ní.³¹ Jednotlivá postnatální období klasifikuje Milan Nakonečný ve své *Psychologii*.³²

Vývojovou psychologii lze rozdělit do několika směrů podle způsobu učení, zrání, podle psychického vývoje, který považují za plynulý nebo nepřetržitý proces nebo také dle vývojových fází. Jako první započal s teorií vývojové psychologie Freud. Analytický vývoj představuje C. G. Jung, psychoanalytickou linii prezentuje René Spitze. Spojení psychoanalytického a etologického přístupu reprezentuje John Bowlby, jehož teorii rozvinula Mary Ainsworthová. Českou linii psychologů představuje Josef Langmaier a Zdeněk Matějček.³³

Ať už budeme podrobně zkoumat jakýkoli přístup, spojovacím a především propojovacím článkem, prostupujícím všechna období člověka, bude a je matka. Role nezastupitelná, vytvářející důležitou celoživotní vazbu.³⁴ H. Roth to komentoval a formuloval slovy: „*Dítě vytváří tím větší potíže všeho druhu, s čím menší vřelostí je vychovááno.*“³⁵ Nakonečný definuje dětství „*jako rozhodující období v utváření osobnosti, a to právě díky formativnímu vlivu emociogenních zkušeností, které plynou z dostatku nebo nedostatku projevů mateřské lásky k dítěti.*“³⁶ Osobnost matky se postupem času proměňuje do role babičky, prababičky.

Vývoj osobnosti podle Erika H. Eriksona vychází z psychoanalytického učení a soustřeďuje se více na standardní vývoj v rámci normy. Psychický vývoj člení do osmi stadií, nezahrnuje prenatální stadium, ale zároveň značí záležitost vývoje osobnosti v celém lidském životě. Za důležité považuje zvládnutí úkolu v každém období, jeho úspěch tak zaručuje osobnostní vývoj, který nemůže stagnovat.³⁷

1. Základní důvěra proti základní nedůvěře
2. Autonomie proti studu a pochybám
3. Iniciativa proti vině
4. Příčinnost proti inferioritě
5. Identita proti konfuzi rolí
6. Intimita proti izolaci
7. Generativita proti stagnaci
8. Ego integrita proti zoufalství

---

31 Srv. NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie*. Praha: Triton, 2011, str. 675-677.

32 Srv. NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie*. Praha: Triton, 2011, str. 674.

33 Srv. VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2012, str. 33-59.

34 Srv. NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie*. Praha: Triton, 2011, str.675.

35 Srv. NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie*. Praha: Triton, 2011, str.675

36 Srv. NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie*. Praha: Triton, 2011, str.672

37 Srv. VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2012, str. 41.

2. Jak jsou definovány výchovné spirituální prvky matky

Pojem spirituální výchova není nikde nijak církevně definovaná, stejně tak spiritualita rodičů (matky nebo otce). Charakterizovat ji mohou určité prvky, vycházející z křesťanství. V úvodu nynější kapitoly se pokusím vymezit jednotlivé faktory. Mým cílem tedy není exaktně vytvořit definici spirituální cesty výchovy matky, ale pojmenovat, naznačit a nastínit za pomoci dostupné křesťanské literatury, co je možné vnímat jako spirituální cestu. Nejdříve se zaměřuji na etymologii některých slov a jejich samotný výklad. Následně bych rozšířila téma skrze duchovní teology, psychology, poznatky kněží, jejich publikace a vyplývající slovní spojení, ve kterých lze nalézt jistou podobnost či shodu a která má nepřímé spojení s tématem. Postup bude veden od obecných termínů k jednotlivým konkrétním prvkům spirituální cesty matky ve výchově.

Přídavné jméno spirituální nese v sobě kořen slova spiritus, což Slovník cizích slov překládá (vysvětluje) jako duch.³⁸ Katolická církev nejčastěji označuje spojení se třetí osobou Nejsvětější Trojice, jíž je Duch svatý, Spiritus Sanctus. Jak Michal Altrichter poznamenává, spirituální je ten, kdo dorůstá do spojení s Duchem svatým.³⁹ Mimo jiné autor vysvětluje spiritus v hebrejském či například čínském překladu.

Pojem spiritualita označuje duchovní ráz, zaměřenost na duchovní stránku.⁴⁰ Pokud uijeme „spirituální“ ve spojení se spirituální teologií jako samostatným oborem, jenž se vyučuje a stává se akademickou disciplínou až v první polovině 20. století.⁴¹ Autor rozlišuje tři způsoby prezentace. Poslední prezentace této teologické disciplíny je prezentace vycházející z konkrétního života světce nebo dosud nekanonizované osoby a označuje se za hagiografický nebo personalistický způsob.⁴² Michal Altrichter vystihuje spirituální teologii jako disciplínu zabývající se duchovním životem, který zahrnuje vztah k Bohu naprosto se vším, co tento vztah tvoří.⁴³ Nejde o teorii, váže se a je spojen s Duchem, jenž obdarovává.⁴⁴ Teolog Kohut má přesnější definici. „*Spirituální teologie je teologická disciplína, která na základě biblického Zjevení a kvalifikované křesťanské zkušenosti systematicky zkoumá sjednocení člověka s Bohem*

38 Srv. AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY. *Slovník cizích slov*. Praha: AV ČR, 1998, str.706.

39 Srv. ALTRICHTER. Michal. *Příručka spirituální teologie*. Olomouc: Centra Aletti, 2007, str. 15.

40 Srv. AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY. *Slovník cizích slov*. Olomouc: Centra Aletti, 2007, str.706.

41 KOHUT. Pavel Vojtěch. *Co je spirituální teologie*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, str.16.

42 KOHUT. Pavel Vojtěch. *Co je spirituální teologie*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, str.27.

43 Srv. ALTRICHTER. Michal. *Příručka spirituální teologie*. Olomouc: Centra Aletti, 2007, str. 11.

44 Srv. ALTRICHTER. Michal. *Příručka spirituální teologie*. Olomouc: Centra Aletti, 2007, str. 11.

v Kristu, k němuž dochází působením Ducha svatého v dějinách církve a světa a lidskou spoluprací, a popisuje jeho organický rozvoj od počátku až po dosažení svatosti se zohledněním rozmanitosti a neopakovatelnosti cest.“⁴⁵

Křesťanská spiritualita v celé své historii obsahuje nejrozličnější a nejrozmanitější spiritualitu spojené nejen (a to především) s jednotlivými konkrétními lidmi (světci), ale zahrnuje i jednotlivá epochální spirituální období v celé katolické tradici. Přehlednou posloupnost všech spiritualit, popsanych s typickými vlastnostmi a prvky, obsahuje publikace Jordana Aumanna.⁴⁶ Mateřská spiritualita založená v rodině není jednoznačně vystihující, ale přitom je obsažená již od počátku příběhu lidských dějin, kdy Bůh stvořil lidi a přikázal jim, aby naplnili zemi.⁴⁷

Téma spojené s mateřstvím či rodičovstvím se rozvíjí velmi pozvolna. Pokud jsem hledala mezi několika publikacemi jen samotnou spiritualitu mateřství, omezila jsem se pouze na několik málo titulů, a to mnohdy ještě s nepříliš konkrétní specifikací. Hodnotnou a podrobně obsáhlou knihou, obsahující přesné a jasně definované spirituální prvky výchovy nebo ty, které mohou patřit do rozebírající kategorie, naplňují svými postřehy Anselm Grün a Jan-Uwe Rogge v knize *Když se děti ptají na Boha*.⁴⁸ Oba autoři, benediktinský mnich i výchovný poradce, již ve svých předmluvách spiritualitu nedefinují, ale předkládají základní stavební kameny pro to, co spiritualitu rodičovství tvoří.⁴⁹ A to bez ohledu na jasná specifika, zda je splňuje pouze matka nebo otec. Je zároveň možné vidět propojování obou linií, které nesou svoji záslužnou hodnotu a vzájemně podporují jedna druhou. Mezi osm spirituálních poselství podle autorů patří spojení generací, lidské přívětivost humoru, naučit děti plavat, vděčnost – štěstí – pokora, láska k nedokonalosti, vlídnost chyb, bezpodmínečnost, žasnutí – růst.⁵⁰

Konkrétně a jedině matka zprostředkovává, někdy vědomě či nevědomě, první náboženskou výchovu skrze tzv. předškolu lásky, o níž mluví Smahel ve své publikaci *Duševní vývoj a duševní zrání dítěte*.⁵¹ V návaznosti na vývojovou psychologii podrobně popisuje, jak jednotlivá specifika fyzického, ale souběžně psychického vývoje jsou určující pro budoucí náboženský vztah dítěte. Kategorie (obsaženy jsou až po období dospívání) podrobněji popisuje a v návaznosti pojmenovává pozitiva i negativa spojená s prožitím v jednotlivém úseku života a k tomu poznamenává odlesk a případný

45 KOHUT. Pavel Vojtěch. *Co je spirituální teologie*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, str. 34.

46 AUMANN. Jordan. *Křesťanská spiritualita v katolické tradici*. Praha: Karolinum, 2002.

47 Srv. Gn 1,28. Jan Pavel II. *Familiaris consortio*. Praha: Zvon, 1992, čl. 3.

48 GRÜN. Anselm. ROGGE. Jan-Uwe. *Když se děti ptají na Boha*. Praha: Portál, 2013.

49 GRÜN. Anselm. ROGGE. Jan-Uwe. *Když se děti ptají na Boha*. Praha: Portál, 2013, str. 18.

50 GRÜN. Anselm. ROGGE. Jan-Uwe. *Když se děti ptají na Boha*. Praha: Portál, 2013, str. 18.

51 SMAHEL, Rudolf. *Duševní vývoj a duševní zrání dítěte*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997, str. 53.

možný projev budoucí náboženské roviny. Psychologický základ dítěte, do něhož vložila nebo „vryla“ jakýkoli otisk matka, se do člověka ukotví natolik, že je zřejmá spojitost s budoucím vztahem k Bohu. Autor pokládá za určující a prioritní vztah dítěte a matky, který bývá základem zkušenosti pro život zralé víry s Boží láskou.⁵² Důvěryhodný vztah matky a dítěte, s pocitem – smět důvěřovat, milovat, položení základní důvěry ve svět skrze matku a případně další elementární vazby – jsou nutnými a potřebnými stavebními kameny prvního roku života i pro náboženský život. O charakteru bohoslužby (služby Bohu) mluví ve smyslu rané náboženské výchovy, která chce člověka udělat jedinečným, neopakovatelným a jeho život má být prožitý v plnosti a ne v narušených vztazích. Tato zkušenost zaručuje jistou zkušenost s Bohem a jeho představa o Bohu prohlubuje hlubší dimenzi.⁵³ Smahel doplňuje propojení se zkušeností s Bohem, jestliže nebyl prožitý odpor k autoritě. Za stěžejní pokládá naplnění role matky tak, aby dítě mělo uspokojeny všechny potřeby. Poznává také, že náboženská výchova by měla začít, už když začíná žít lidská duše, což není až po narození.⁵⁴

Zdeněk Matějček ve své publikaci *Po dobrém, nebo po zlém?*⁵⁵ velmi poutavě čtenáře oslovuje a vysvětluje, jak při výchově trestat a odměňovat. Nenajdete zde zaručený recept na přesné užití trestu a za jakých podmínek, kdy je adekvátní trestat, ani to, zda je vždy nejlepší užívat psychologické podpory v podobě uznání nebo pochvaly a zda se sankce stanovení trestu liší u matky nebo otce. Již v úvodu se vychovatel dočte, že vrstva třetí, tedy duchovní, přesahující ty dvě ostatní, je nejúčinnější a nejsilnější ve výchově.⁵⁶ Autor sám ale přiznává, že tato třetí rovina se těžce vysvětluje. Obsahuje porozumění, lásku, soucítění, odpuštění a především vděčnost. Tyto nástroje zřetelně a často připomíná a tvoří podle něj duchovní rovinu.⁵⁷ Zde velmi úzce může rezonovat pojem spravedlivý trest, s nímž souhlasí, obhajuje a vysvětluje Miloš Szabo⁵⁸ „*Pokud rodiče budou přehlížet biblická nařízení o výchově, v níž má místo i spravedlivý trest, pak jejich děti budou brát cokoli, co nebude podle jejich představ, z Boží strany jako nespravedlnost.*“⁵⁹

---

52 SMAHEL, Rudolf. *Duševní vývoj a duševní zrání dítěte*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997, str. 26.

53 SMAHEL, Rudolf. *Duševní vývoj a duševní zrání dítěte*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997, str. 17-26.

54 SMAHEL, Rudolf. *Duševní vývoj a duševní zrání dítěte*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997, str. 22.

55 MATĚJČEK, Zdeněk. *Po dobrém, nebo po zlém?*. Praha: Portál, 2000.

56 MATĚJČEK, Zdeněk. *Po dobrém, nebo po zlém?*. Praha: Portál, 2000, str. 10.

57 MATĚJČEK, Zdeněk. *Po dobrém, nebo po zlém?*. Praha: Portál, 2000, str. 10.

58 SZABO, Miloš. CHVÁTAL, Marek. *Deset slov*. Portál: Praha, 2015.

59 SZABO, Miloš. CHVÁTAL, Marek. *Deset slov*. Portál: Praha, 2015, str. 54.

Do mateřské (rodičovské) spirituální výchovy zcela jednoznačně a typicky zapadá modlitba. Ať s dětmi nebo bez dětí, nejlépe v podobě obou možností. Papež František⁶⁰ akcentuje osobu matky, která je velmi často tou, která předává a učí první modlitby, stejně jako uvádí do prvních projevů zbožnosti.⁶¹ Grün a Rogge dávají do souvislosti rovinu soukromé modlitby. O tzv. propojení se sebou samým a navázání a dobití energie. Záhy dodávají, že spirituální chování nelze předávat skrze slova, ale je možné jen tehdy, bude-li odžito, ne pouze předváděno.⁶² Korespondující jsou i názory Szaba, poukazujícího na to, že v okamžiku těžkých chvil musí mít dítě správné řešení již v sobě zakotveno, a to díky vlivu výchovy.⁶³

Plody spirituálního chování je možné vidět jen v rodině, „*kde jsou uznávány hodnoty a rituály vyjadřující pospolitost a bezpečí*“, potvrzuje Grün a Rogge.⁶⁴ Leman doporučuje a apeluje dokonce na to, aby děti byly informovány a ujišťovány o modlitbě za ně.⁶⁵ Na téže straně nalezneme užitečné inspirace, jak dávat dětem zřetelně najevo modlitbu.⁶⁶ Rick Johnson⁶⁷ pokládá mezi nejdůležitější prvek výchovy a nejsilnější nástroj rovněž modlitbu, kde příkladně odkazuje na psaní modlitebního deníku, aby matka (rodič) byli schopni v životě dětí vidět jednotlivé Boží činy.⁶⁸ Písmo svaté je obrovskou nekončící inspirací, jak je důležité a nutné děti vést a zasvěcovat do duchovní cesty.⁶⁹ Josef Hes⁷⁰ v krátkých, ale praktických myšlenkách přidává pozoruhodnou poznámku, aby duchovní život rodiny, zvláště vedení dětí k Bohu, přijal jako svoji odpovědnost muž, který přes svěřený úkol roste zejména ve svém duchovním životě. Podstatný dovětek je o tom, aby žena vždy mužovu iniciativu podpořila a ocenila.⁷¹

Grün a Rogge uvádí ještě jednu podstatnou a ničím nenahraditelnou informaci. Pokud máte děti, už jen ta samotná zkušenost s nimi, už to samo o sobě, vede k tomu, že děti jsou spirituální bytosti.⁷² Definují děti jako filozofy, kteří touží stále se něco dozvědět a odkazují se na knihu dětské psycholožky Jiřiny Prekopové.⁷³ Oba dva citlivě

---

60 PAPEŽ FRANTIŠEK. *Amoris laetitia*. Radost z lásky. Praha: Paulínky, 2016.

61 PAPEŽ FRANTIŠEK. *Amoris laetitia*. Radost z lásky. Praha: Paulínky, 2016, čl. 174.

62 Srv. GRÜN. Anselm. ROGGE. Jan-Uwe. *Když se děti ptají na Boha*. Praha: Portál, 2013, str. 32–33.

63 Srv. SZABO. Miloš. CHVÁTAL. Marek. *Deset slov*. Praha: Portál, 2015, str. 58.

64 GRÜN. Anselm. ROGGE. Jan-Uwe. *Když se děti ptají na Boha*. Praha: Portál, 2013. cit. strana 33.

65 LEMAN. Kevin. *Na matce záleží*. Praha: Návrat domů, 2015, str. 184.

66 LEMAN. Kevin. *Na matce záleží*. Praha: Návrat domů, 2015, str. 184.

67 JOHNSON. Rick. *To je můj syn*. Praha: Návrat domů, 2012.

68 JOHNSON. Rick. *To je můj syn*. Praha: Návrat domů, 2012, str. 118.

69 Srv. např. Pf 1,8; Pf 22,6

70 HES. Josef. *Mars a Venuše v kostele*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998.

71 HES. Josef. *Mars a Venuše v kostele*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998, str. 26.

72 Srv. GRÜN. Anselm. ROGGE. Jan-Uwe. *Když se děti ptají na Boha*. Praha: Portál, 2013, str. 44.

73 PREKOPOVÁ, Jiřina. SCHWEIZEROVÁ. Christel. *Děti jsou hosté, kteří hledají cestu*. Praha: Portál, 2015.

vnímají hlubokou propast mezi extrémem, když dítě je rodiči považováno za geniální a upozorňují na možné spirituální zranění ze strany rodiče.⁷⁴

Knihy Simona Sinka *Lídři jedí poslední*,⁷⁵ na první pohled vypadá jako titul určený pouze lidem v nejvyšších manažerských funkcích a naše vnímání může vykazovat, že s křesťanskými hodnotami nemusí vůbec souviset. Již v úvodu spisovatel viditelně staví všechna doporučení směřující k vůdcovství nejprve do celého kontextu rodiny. Kniha není nastiňující bláznivou teorií, jak svět měnit slepě k lepšímu. Ačkoli spisovatel konkrétně nejmenuje duchovní hodnoty, vybízí k empatickému vnímání a především k oběti, v neposlední řadě pak k vytvoření vlastního kruhu bezpečí. Ten považuje za nejdůležitější, protože pokud ho každý člověk bude mít vybudovaný, neměl by mít problém začít „dávat“ druhým lidem. Sám deklaruje, že vůdce je právě jako rodič, ať už matka nebo otec. „*Je to odhodlání postarat se o blaho lidí v naší péči a ochotě činit v jejich zájmu oběti, aby mohli nést náš prapor dlouho poté, co už tam nebudeme.*“⁷⁶ Zároveň vůdcovství vyžaduje práci, dělat více a ne méně.⁷⁷

Křesťanství klade nároky na výchovu. Výchova má tedy směřovat k vysokým křesťanským ideálům. Je otázkou, zda vlastní pohodlnost, nevědomost nebo nalhávání, že Bůh nemůže tolik požadovat, utvářejí překážky. Croissant uvádí pozoruhodný poznatek přednostně o privilegii matky, která umí zasvětit děti do smyslu oběti našeho života.⁷⁸ Umění nevyhýbat se utrpení a doslova je pozvedat ke kříži, je podstatný spirituální prvek matky, kterému autor přisuzuje stejnou hodnotu jako při úloze nezanedbávat samotné manželství.⁷⁹ Obdobný názor zastává Szabo. V knize rozhovorů⁸⁰ ve čtvrté kapitole na základě starozákonního příběhu⁸¹ autoři rozebírají vztahovost ke čtvrtému přikázání. Jak Szabo potvrzuje v předmluvě, někteří rodiče nechtěli, aby jako kněz četl v náboženských hodinách tento příběh dětem, když rozebírali téma o věrnosti k Bohu.⁸² Prvek, který zde má být vystižen, by měl být ve výchově nejsilnějším akcentem při směřování dětí. Dát a položit život za druhého, je zapsán i v novozákonní nauce Ježíše Krista.⁸³ Je to něco, co není spojeno s žádným optimismem, s živou radostí, ale je podstatnou částí poslání každého křesťanského

---

74 GRÜN. Anselm. ROGGE. Jan-Uwe. *Když se děti ptají na Boha*. Praha: Portál, 2013, str. 44.

75 SINEK. Simon. Brno: Jan Melvil Publishing, 2015.

76 SINEK. Simon. Brno: Jan Melvil Publishing, 2015, str. 258.

77 SINEK. Simon. Brno: Jan Melvil Publishing, 2015, str. 256.

78 Srov. CROISSANT. Jo. *Žena neboli kněžství srdce*. Praha: Paulínky, 2005, str. 117.

79 Srov. CROISSANT. Jo. *Žena neboli kněžství srdce*. Praha: Paulínky, 2005, str. 117.

80 SZABO. Miloš. CHVÁTAL. Marek. *Deset slov*. Praha: Portál, 2015.

81 2 Mak 7

82 Srv. SZABO. Miloš. Chvátal. Marek. *Deset slov*. Praha: Portál, 2015, str.47

83 Srv. Jan 15,13; 1 J 3,16

člověka na zemi a má být nutným prvkem nastupující nové generace.⁸⁴ Za smrtí všech sedmi synů, kteří zemřeli a zachovali si „čistý štít“ pro svoji vlastní víru, musela stát každodenní výchova matky, jež je ke smyslu oběti vedla.⁸⁵ „*Rodič, jenž své dítě slovem i vlastním příkladem vede k náročným ideálům, plní svůj Bohem daný úkol mnohem věrněji než ten, který svému dítěti zakrývá oči před krví či násilím, jež kolem nás je. Nejvíce miluje ten, kdo dá za druhého i svůj život. Do slova a do písmene. I to se má dítě naučit. V ideálním případě od otce a matky, kteří to také umějí.*“⁸⁶ Sám uznává, že pohled na matku, která vybízí k položení života, vyvolává zcela jistě pocit její necitelnosti a odsouzení, stejně jako bezprostřední reakci, že je naprosto bez lásky. Vzápětí ale dodává, že dějiny lidského pokolení jsou založeny zejména na jedincích, kteří položili život za druhé.⁸⁷

2.1. Tři roviny ženy

V následující kapitole jsou uvedena jednotlivá odlišná povolání v jedné osobě ženy, která jsou pro nynější dobu charakteristická. Vzájemně se prolínají, doplňují, mohou vytvářet jeden harmonický a někdy i disharmonický celek. Žena se oproti minulým staletím a letům mnohem více pohybuje na třech rovinách – ve třech životních rolích – a to jako manželka, matka, zaměstnankyně. Souhlasný názor zastává i exhortace papeže Jana Pavla II.,⁸⁸ kdy podtrhuje skutečnost, že dříve byly úkoly veřejné vyhraněny především mužům. Není úkolem přesně rozlišit, jak dalece se tyto typy a mechanismy za určitou dobu změnily, to je práce pro ostatní vědní obory, ale cílem je nabídnout pohled na ženu z křesťanských textů a vyzdvihnout nejaktuálnější informace. Markéta Koronthályová⁸⁹ ve svém internetovém článku doporučuje, aby všechny tři roviny (období), které jsou pro ženu velmi důležitým mezníkem, žena prožila plně a uvědoměle, protože jediné tak může nalézt svoji vlastní identitu. To by mělo být především předmětem v hledání její vlastní cesty a cílem každé ženy, neboť jediné tak může prožít kvalitní, smysluplný život.⁹⁰ Evdokimov ve své knize *Žena a spása světa*⁹¹

---

84 Srv. SZABO. Miloš. CHVÁTAL. Marek. *Deset slov*. Praha: Portál, 2015, str. 48.

85 Srv. SZABO. Miloš. CHVÁTAL. Marek. *Deset slov*. Praha: Portál, 2015, str. 57.

86 Srv. SZABO. Miloš. CHVÁTAL. Marek. *Deset slov*. Praha: Portál, 2015, str. 49.

87 Srv. SZABO. Miloš. CHVÁTAL. Marek. *Deset slov*. Praha: Portál, 2015, str. 49.

88 JAN PAVEL II. *Familiaris consortio*. O úkolech křesťanské rodiny v současném světě. Praha: Zvon, 1992, čl. 23.

89 Dostupné z: <http://katolickezeny.cz/?p=391>

90 Dostupné z: <http://katolickezeny.cz/?p=391>

91 EVDOKIMOV. Pavel. *Žena a spása světa*. Olomouc: Centra Aletti. 2011.

podtrhuje skutečnost, že ať se žena nachází kdekoli „vnáší do lidské skutečnosti konstitutivní prvek unikátní kvality.“⁹²

2.2. Žena – manželka

Než se žena stane matkou a prožije své první a následně i několikanásobné mateřství, stává se nejprve manželkou.⁹³ Žije v manželském vztahu, které Ježíš povyšuje na svátost⁹⁴ a je povoláním.⁹⁵ Přestože prioritním úkolem manželství je mít a vychovat děti⁹⁶, je nutné neustálé vědomí, že žena je v jakémkoli případě a za každé situace především (svým povoláním) manželka. Dovolují si poznamenat, přestože přijaté děti jsou pro jednotlivý manželský pár velkým darem,⁹⁷ muž ani žena by své děti neměli stavět nad svého partnera. Tuto skutečnost potvrzuje i dětská psycholožka Jiřina Prekopová.⁹⁸ Dané životní okolnosti mohou v jednotlivých fázích vykazovat opačný způsob jednání.

Nový zákon v sobě nese několik odkazů na manželství. Jedním z nich je novozákonní postava Ježíše a jeho akcentace, aby ani člověk manželství nerozlučoval.⁹⁹ Konkrétní jsou zvláště slova apoštola Pavla v listě Efezanům,¹⁰⁰ která adresuje ženám – manželkám (i mužům – manželům) jako pokyny pro správné a pravé manželství. Spisovatel Eggerichs se opírá o Boží slovo (Ef 5,33) v celé publikaci *Láska a úcta*.¹⁰¹ Tajemství biblického citátu podrobně vysvětluje v souvislostech na příkladech z běžného manželského života. Uvádí podstatný princip, který pro ženu i muže je nutný pochopit, jinak se denně mohou ocitat v kruhu šílenství.¹⁰² Osvětluje na praktických ukázkách ženinu potřebu lásky. Pokud je naplněna, žena je šťastná a nestrádá. Zároveň i muž, pokud cítí manželčinu patřičnou úctu v konkrétních slovech a jednáních, jeho potřeba je splněna.¹⁰³ Akcentuje opomíjenou potřebu muže, který je nastaven na bezpodmínečnou úctu. Ta se mylně zaměňuje za způsob chování, kdy bude „po jeho“¹⁰⁴. K tomu, aby láska a úcta nebyla teoretická ve vzájemné komunikaci mezi

92 EVDOKIMOV. Pavel. *Žena a spása světa*. Olomouc: Centra Aletti. 2011, str.30.

93 Gn 2, 24

94 VELLA.Elias. *Výstup na horu manželství*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství. 2014, str.13, 19.

95 VELLA.Elias. *Výstup na horu manželství*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství. 2014, str.31, 32..

96 VELLA.Elias. *Výstup na horu manželství*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství. 2014, str.26.

97 JAN PAVEL II. *Familiaris consortio*. O úkolech křesťanské rodiny v současném světě. Praha: Zvon, 1992, čl.14. GS. čl. 50.

98 Dostupné z: <http://www.kondice.cz/2012/11/na-prvnim-miste-je-manzel>, staženo 11. 2 .2017

99 Mk 10, 9.

100 Ef 5, 21-33

101 EGGERICHES. Emerson. *Láska a úcta*. Příbram: Návrat domů. 2012.

102 EGGERICHES. Emerson. *Láska a úcta*. Příbram: Návrat domů. 2012, str.13.

103 EGGERICHES. Emerson. *Láska a úcta*. Příbram: Návrat domů. 2012, str.8,9,10.

104 EGGERICHES. Emerson. *Láska a úcta*. Příbram: Návrat domů. 2012, str.78.

manžely, autor shrnuje doporučení¹⁰⁵ a odkazuje na skutečné důvody pro lásku a úctu.¹⁰⁶ V závěru vloženými otázkami konkrétně jmenuje, jak uplatňovat fungování lásky a úcty.¹⁰⁷

Obdobná biblická slova, i když naopak stručná, najdeme v listě Kolosanům¹⁰⁸. Petrův první list¹⁰⁹ doporučuje ženám také podřízenost a následně mluví o správném chování ženy ke svému muži, kterého může získat svým příkladným životem. Diskutovanou otázku podřízenosti a způsob špatné interpretace, může zásadně ovlivnit správné fungování a chod manželství. Rick Johnson¹¹⁰ uvádí: „*Bůh stvořil obě pohlaví – mužské a ženské – jako rovnocenná, ale navzájem odlišná. Rozdíly neznamenají, že jedno pohlaví je oproti druhému nadřazené nebo méněcenné. Každé pohlaví bylo stvořeno s odlišnými silnými a slabými stránkami, a tak dohromady tvoříme větší celek, než je součet obou částí.*“ Holly Pierlotová¹¹¹ popisuje svoji osobní zkušenost z počátku jejich začínajícího manželství, kdy správné křesťanské chápání podřízenosti je skutečně ponecháno ve všech oblastech na muži. Jan Pavel II.¹¹² mluví rovněž o rovnocennosti. Opravdové manželství je založeno na rovnosti a prvotní hřích a jeho následky ovlivňují původní stav mezi mužem a ženou¹¹³ Porušení vztahu značí biblický citát o vládnutí, které postihuje zejména ženu. Jan Pavel II. se zasazuje o to, aby se žena nestala předmětem vlády nebo vlastnictvím muže.¹¹⁴ Rovněž dodává, že žena má o své povolání ženy usilovat, co nejvíce uskutečňovat a získávat tak svoji důstojnost; její přirozené vlastnosti nejsou menší než mužovy a ona svým ženským bohatstvím, které dostala v den svého stvoření, překonává dědictví hříchu¹¹⁵ *Familiaris consortio*¹¹⁶ zdůrazňuje stejnou důstojnost a odpovědnost muže i ženy.¹¹⁷ Osoba Ježíše Krista a jeho úcta k ženám je prokazatelná skrze evangelium.¹¹⁸

Miloš Szabo¹¹⁹ v knize *Manželství, to je také slib* zdůrazňuje rozdíly a také nutnost střežit jednotlivá specifika obou pohlaví. „*Dávat pozor, aby muž byl mužem a žena ženou, a to nejen podle pohlaví a nejen podle oblečení. Spiritualita ženy je jiná než*

105 EGGERICHS. Emerson. *Láska a úcta*. Příbram: Návrat domů. 2012, str.199-201.

106 EGGERICHS. Emerson. *Láska a úcta*. Příbram: Návrat domů. 2012, str.211-219.

107 EGGERICHS. Emerson. *Láska a úcta*. Příbram: Návrat domů. 2012, str.221-226.

108 Kol 3, 18-19

109 1P 3,1

110 JOHNSON. Rick. *To je můj syn*. Praha: Návrat domů, 2012, str.17.

111 PIERLOTOVÁ, Holly. *Mámy v jednom kole a jak z něj ven*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2013, str. 90-91.

112 JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem*. O důstojnosti a povolání ženy. Praha: Zvon, 1992.

113 JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem*. O důstojnosti a povolání ženy. Praha: Zvon, 1992, čl. 10.

114 JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem*. O důstojnosti a povolání ženy. Praha: Zvon, 1992, čl. 10.

115 Srov. JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem*. O důstojnosti a povolání ženy. Praha: Zvon, 1992, čl. 10.

116 JAN PAVEL II. *Familiaris consortio*. O úkolech křesťanské rodiny v současném světě. Praha: Zvon, 1992.

117 JAN PAVEL II. *Familiaris consortio*. O úkolech křesťanské rodiny v současném světě. Praha: Zvon, 1992, čl. 22.

118 JAN PAVEL II. *Familiaris consortio*. O úkolech křesťanské rodiny v současném světě. Praha: Zvon, 1992, čl. 22.

119 SZABO. Miloš. *Manželství, to je také slib*. Brno: Cesta, 2014.

*spiritualita muže. Najdou-li oba rovnováhu mezi těmito rozdílnostmi, pak se i pro jejich děti vytvoří vhodné podmínky, aby v jejich vztahu našly svůj bezpečný domov.*¹²⁰ Rozdíl obou pohlaví projevující se zvláště v běžných životních situacích, popisují Trapková a Chvála.¹²¹ V knižních rozhovoru uvádění konkrétní rozdílnosti z pohledu muže a ženy v kontextu jednotlivých specifík, jejich vzájemného ovlivňování. Vysvětlují skutečnosti, když v rodině chybí dlouhodobě jedno pohlaví a jak důležité je, jejich vzájemné vyvažování, aby nevznikl negativní dopad na zdraví všech členů rodiny. Zmiňují rozvodové situace rodin a jejich řešení. Pozoruhodně a prakticky rozebírají mužský a ženský jazyk ve slovním vyjadřování a díky praktickým ukázkám, odkazují na drobné nuance, které mohou vést k nedorozuměním, jen díky nepochopení specifík u obou pohlaví.¹²² Polarizaci ženského jazyka uvádějí v souvislosti novozákonního příběhu Marty a Marie a jejich setkání s Ježíšem.¹²³ Informují o diferencovanosti jazyka, když žena i muž mají děti a shrnují terapeutické charakteristiky ženského a mužského modu opět v životních situacích.¹²⁴

Manželé mají žít v jednotě dvou, ne, aby žili „vedle sebe“ nebo „spolu“, ale aby žili jeden pro druhého, ve znaku společenství, které může vzniknout jen na základě skutečného a opravdového darování sebe samého, jak člověk dokáže, svým vlastním způsobem.¹²⁵ Křesťanské manželství a křesťanská rodina budují církev.¹²⁶ *Familiaris consortio* zmiňuje základ manželského společenství, na němž se buduje větší společenství rodiny.¹²⁷ Vzor, z něhož manželé mohou chápat dokonalé společenství, naleznou ve společenství Trojjediného Boha.¹²⁸ Manželé jsou tedy pro církev neustálou připomínkou toho, co se stalo na kříži.¹²⁹ Zároveň manželství je dílem spásy, i když svým vlastním způsobem, a svátost manželství manžele uschopňuje a zavazuje, aby vydávali před dětmi svědectví o Božích skutečích.¹³⁰ Apoštol Pavel¹³¹ i Jan Pavel II.¹³² mluví o manželství jako o „velikém tajemství“.¹³³ Skrze svátost a jejím prostřednictvím, berou na sebe vzájemně manželé odpovědnost, nekompromisní závazek pomáhat

---

120 SZABO, Miloš. *Manželství, to je také slib*. Brno: Cesta, 2014, str. 100.

121 LOUCKÁ, Pavla. TRAPKOVÁ, Ludmila. CHVÁLA, Vladislav. *Žena a muž v rodině*. Praha: Vyšehrad, 2014.

122 LOUCKÁ, Pavla. TRAPKOVÁ, Ludmila. CHVÁLA, Vladislav. *Žena a muž v rodině*. Praha: Vyšehrad, 2014, str. 36,38,39.

123 LOUCKÁ, Pavla. TRAPKOVÁ, Ludmila. CHVÁLA, Vladislav. *Žena a muž v rodině*. Praha: Vyšehrad, 2014, str. 37.

124 LOUCKÁ, Pavla. TRAPKOVÁ, Ludmila. CHVÁLA, Vladislav. *Žena a muž v rodině*. Praha: Vyšehrad, 2014, str. 37,45.

125 JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem*. O důstojnosti a povolání ženy. Praha: Zvon, 1992, čl. 7.

126 JAN PAVEL II. *Familiaris consortio*. O úkolech křesťanské rodiny v současném světě. Praha: Zvon, 1992, čl. 15.

127 JAN PAVEL II. *Familiaris consortio*. O úkolech křesťanské rodiny v současném světě. Praha: Zvon, 1992, čl. 21.

128 JAN PAVEL II. *Familiaris consortio*. O úkolech křesťanské rodiny v současném světě. Praha: Zvon, 1992, čl. 21.

129 JAN PAVEL II. *Familiaris consortio*. O úkolech křesťanské rodiny v současném světě. Praha: Zvon, 1992, čl. 15.

130 JAN PAVEL II. *Familiaris consortio*. O úkolech křesťanské rodiny v současném světě. Praha: Zvon, 1992, čl. 15.

131 Ef 5,32

132 JAN PAVEL II. *Dopis rodinám*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 1994.

133 JAN PAVEL II. *Dopis rodinám*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 1994, čl. 10.

v cestě a v duchovním růstu svému partnerovi. Oba dva jsou povolání ke svatosti a mají se svatými stát společně.¹³⁴

Aby muž a žena spolu vůbec vytvořili manželský pár a udělili si navzájem svátostné manželství, musí nutně mít nejprve k sobě lásku. *Mulieris dignitatem*¹³⁵ mluví o lásce, která je přirozeným a základním povoláním každého člověka. Láska zahrnuje celé lidské tělo a má svoji účast na lásce duchovní.¹³⁶ Láska musí projevit své city a denně rozhojňovat svoji schopnost milovat, kterou do nás vložil Bůh.¹³⁷ A to také skrze Ducha svatého.¹³⁸ Tím, že milují, poznávají Boha¹³⁹ Weber¹⁴⁰ k tomu dodává, že „všude tam, kde existuje pravá láska k člověku, je v témže aktu milován také Bůh jako ten, jenž přesahuje horizont, v němž se člověk vyjevuje a jímž je nesen. Skutečná láska k bližnímu je vždy už láskou k Bohu, i když nejprve je jen nevědomá a ještě netematizovaná.“¹⁴¹ Jan Pavel II.¹⁴² zmiňuje lásku, bez níž nemůže rodina fungovat, růst a uskutečňovat se. O potřebnosti růstu v lásce Ladislav Kubíček¹⁴³ ve své knize *Velké tajemství – manželství jako umělecké dílo* cituje Dominika Pecku, který říká: „Manželé v šedesáti letech se musí mít víc rádi než zamlada“¹⁴⁴ Josef Mixa¹⁴⁵ Hovoří obdobnými slovy. „Nezáleží výlučně na tom, jaký je člověk ve chvíli svatby, spíše záleží na tom, jak dalece je schopen se měnit - ovšemže k lepšímu.“¹⁴⁶ Vella rozebírá podobu a jazyk lásky.¹⁴⁷ Zdůrazňuje osobitost, charakteristický jazyk propojený s povahou a temperamentem.¹⁴⁸

Miloš Szabo¹⁴⁹ se zamýšlí nad praktickou otázkou současné doby, kdy jsou snoubenci pod tempem a tlakem dnešní moderní uspěchané doby schopni investovat nemalé peníze do svatebních obřadů, zatímco investice do vzájemného vztahu už tak velká není.¹⁵⁰ Jako další výhodnou investicí je společná modlitba, a to nejen v manželství. Autor doporučuje učit se společné modlitbě již v době, kdy se dva mladí nejprve poznávají¹⁵¹ „Bůh by neměl být umlčen téměř hned po svatebním dnu, ale

---

134 VELLA.Elias.*Výstup na horu manželství*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství.2014, str.56,57.

135 Srv. JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem*. O důstojnosti a povolání ženy. Praha: Zvon, 1992.

136 Srv. JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem*. O důstojnosti a povolání ženy. Praha: Zvon, 1992, čl. 11.

137 Srv. VÁCHA. Marek. *Šestá cesta*. Brno: Cesta, 2004, str. 17.

138 Řím 5,5.

139 I Jan 4,7.

140 WEBER. Helmut. *Všeobecná morální teologie*. Praha: Zvon-Vyšehrad. 1998.

141 Srov. WEBER. Helmut. *Všeobecná morální teologie*. Praha: Zvon-Vyšehrad. 1998. str. 62.

142 JAN PAVEL II. *Familiaris consortio*. O úkolech křesťanské rodiny v současném světě. Praha: Zvon, 1992, čl. 18.

143 KUBÍČEK. Ladislav. *Velké tajemství – manželství jako umělecké dílo*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 2006.

144 KUBÍČEK. Ladislav. *Velké tajemství – manželství jako umělecké dílo*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 2006, str. 44.

145 MIXA.Josef. *Manželství? Jen přes mou mrtvolu*. Turnov: 2015.

146 MIXA.Josef. *Manželství? Jen přes mou mrtvolu*. Turnov: 2015, str. 30.

147 VELLA.Elias.*Výstup na horu manželství*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství.2014, str.107.

148 VELLA.Elias.*Výstup na horu manželství*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství.2014, str.107,108.

149 SZABO. Miloš. *Manželství, to je také slib*. Brno: Cesta, 2014.

150 Srv. SZABO. Miloš. *Manželství, to je také slib*. Brno: Cesta, 2014, str. 47.

151 Srv. SZABO. Miloš. *Manželství, to je také slib*. Brno: Cesta, 2014, str. 82.

naopak. Měl by být denně pozván do všedních starostí obou manželů.“ Autorovo doporučení a praktické rady zní následovně: „Když si novomanželé někdy nechávají při svatebním obřadu požehnat kříž, měli by si uvědomit, že nejde jen o uměleckou ozdobu jejich nového bytu či domu, ale především o velkou inspiraci pro jejich soužití. Aby se dokázali před tím křížem často a rádi sklonit. Sednout si na koberec, zapálit svíčku a chytnout se za ruce. I když jen na chvíli, protože uspat půlročního syna a tříletá dvojčátka dá pořádně zabrat. I když je pozdě večer a domů dorazili z letiště, kde byli vyzvednout devatenáctiletého syna vracejícího se ze stáže v Dublinu. Při pohledu na ten kříž si mohou manželé znovu proplést prsty i srdce, aby si připomněli, kdo je pro ně vzorem lásky a komu vděčí za to, že se ani po letech nemilují méně, než tomu bylo na počátku jejich vztahu.“¹⁵² Pomocníkem pro křesťanské manžele je modlitba, společná¹⁵³ i individuální. V knize *Síla manželčiny modlitby*¹⁵⁴ autorka uvádí několik okruhů, za něž se žena může modlit a proměňovat tak veškerý osobní, ale především život svého manžela. U jednotlivých okruhů života jsou uvedeny i praktické zkušenosti, které mohou být bohatým zdrojem inspirace pro osobní konkrétní modlitbu. Inspirací pro muže, otce, může být naopak kniha *Síla manželovy modlitby*.¹⁵⁵ Ladislav Kubiček¹⁵⁶ připodobňuje manželství ke stavbě katedrály.¹⁵⁷ Doporučuje rovněž denní společnou modlitbu, o níž sám Bůh má zájem.¹⁵⁸

Ačkoli žena a muž jsou postaveni do protikladu a mají naprosto odlišné fyzické, psychické i duševní vlastnosti, mohou i přesto vytvářet dokonalou jednotu. Rozdílnost a odlišnost je přítomna rovněž ve vnímání a prožívání duchovního života. Žít život ve víře a ze samotné víry, vychází ze specifických protikladů. Josef Hes¹⁵⁹ uvádí několik konkrétních skutečností. Když žena vykročí po cestě víry, je teprve na začátku, zatímco muž svoji víru musí promyslet, aby se mohl závazně rozhodnout a uskutečnit zodpovědně své „ano“.¹⁶⁰ Pozoruhodnější je především dopad víry. Žena po přijetí víry začne měnit sebe, muž se snaží měnit své okolí.¹⁶¹ Autor upozorňuje na situace, kdy

152 Srv. SZABO. Miloš. *Manželství, to je také slib*. Brno: Cesta, 2014, str. 97.

153 VELLA. Elias. *Výstup na horu manželství*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2014, str. 58, 59, 190.

154 OMARTIANOVÁ, Stormie. *Síla manželčiny modlitby*. Praha: Paulínky 2016.

155 OMARTIANOVÁ, Stormie. *Síla manželovy modlitby*. Praha: Paulínky. 2016.

156 KUBÍČEK. Ladislav. *Velké tajemství – manželství jako umělecké dílo*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 2006.

157 Srv. KUBÍČEK. Ladislav. *Velké tajemství manželství jako umělecké dílo*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 2006, str. 24.

158 Srv. KUBÍČEK. Ladislav. *Velké tajemství manželství jako umělecké dílo*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 2006, str. 25.

159 HES. Josef. *Mars a Venuše v kostele*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998.

160 Srv. HES. Josef. *Mars a Venuše v kostele*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998, str. 21.

161 Srv. HES. Josef. *Mars a Venuše v kostele*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998, str. 22.

každá ze složek může u někoho více převažovat, záleží na povahových vlastnostech i kombinaci všech nejrůznějších odstínů.¹⁶²

Papež František¹⁶³ ve své apoštolské exhortaci *Radost z lásky* věnuje celou čtvrtou kapitolu právě lásce v manželství. Důkladně a velmi prakticky rozebírá hymnus lásky apoštola Pavla¹⁶⁴ Papež v jednotlivých člancích podává konkrétní návody, jak lásku vyjadřovat, žít, uvádět v konkrétní skutky, gesta, jak má láska dopadat na život každé rodiny. Papež se nebojí dotýkat i citlivých věcí, jako např. projevů žárlivosti, kdy jde o vlastní blaho. Apeluje na ty, kteří si o sobě myslí, že jsou zralí ve víře a v kruhu svých nejbližších se projevují nesnesitelně a arogantním způsobem. Hovoří o antisociálním člověku i o společném utrpení manželů, které může být posilou a prohloubením vztahu.¹⁶⁴ Mixa charakterizuje slovy lásku - „*pravá láska se pozná podle toho, že činí druhého nejvíce svobodným*“.¹⁶⁵

Jan Graubner¹⁶⁶ ke společnému duchovnímu životu dodává několik praktických kroků, aby duchovní život manželů mohl vůbec začít. Hlavně snahu o společně prožitý čas skrze práci, odpočinek, jedině tak může být duchovní manželský život praktikován. Uvádí i zdánlivé drobnosti v podobě ocenění, pochvaly, radosti z úspěchu druhého, darování vnímané pozornosti a času.¹⁶⁷ Mixa vybízí, aby manželé spolu plánovali dovolenou jen sami pro sebe a měli současně čas na své partnerství.¹⁶⁸

Ani dnešním manželům se nevyhýbá tzv. burnout syndrom.¹⁶⁹ Křivohlavý uvádí nejrůznější příznaky – jako je tělesné zhroucení, negativní postoje v práci, k lidem, pocity bezmoci, beznaděje. U manželů nastupuje často po období zamilovanosti, kdy se objevuje skutečnost, že nejsou na řešení konfliktů a problémů dostatečně připraveni. Převážná část manželů je schopna konflikty řešit za těch okolností, jestliže podstatná a konkrétní řešení viděla ve své rodině. Papež František¹⁷⁰ poukazuje na skutečnost a přípravu k manželství již od samotného narození¹⁷¹. „*Všecko, co mu dala jeho rodina, mu má pomoci, aby se naučil znát sebe sama a uměl učinit plné a definitivní rozhodnutí. Pravděpodobně přicházejí ke svatbě lépe připraveni ti, kdo se naučili od svých rodičů,*

---

162 Srv. HES. Josef. Mars a Venuše v kostele. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998, str. 23.

163 PAPEŽ FRANTIŠEK. *Amoris laetitia*. Radost z lásky. Praha: Paulínky, 2016.

164 Srv. Tamtéž, str. 69,72,89.

165 MIXA. Josef. *Manželství? Jen přes mou mrtvolu*. Turnov: 2015, str. 72.

166 GRAUBNER. Jan. *Manželství*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008.

167 Srv. GRAUBNER. Jan. *Manželství*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008, str. 33.

168 MIXA. Josef. *Manželství? Jen přes mou mrtvolu*. Turnov: 2015, str. 16.

169 Srv. Křivohlavý, Jaro. *Hořet, ale nevyhořet*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2012, str. 34.

170 PAPEŽ FRANTIŠEK. *Amoris laetitia*. Radost z lásky. Praha: Paulínky, 2016.

171 PAPEŽ FRANTIŠEK. *Amoris laetitia*. Radost z lásky. Praha: Paulínky, 2016, čl. 208.

co je to křesťanské manželství, pro které se oba rozhodli bezpodmínečně a na svém rozhodnutí stále trvají.“¹⁷²

Slib, který si katoličtí manželé navzájem dávají, není jednoduché žít a úplně prakticky nezaručuje dobré a kvalitní manželství. Zároveň je to právě slib, jenž uskutečňuje manželství, které je pro manžele povoláno na cestu svatosti,¹⁷³ tak jako usilování o dokonalost pro všechny ostatní křesťany.¹⁷⁴

Manželství bude dokonalým uměleckým dílem tehdy, jestliže bude založeno a postaveno na každodenní Boží přítomnosti v našem vztahu a v nás samotných. „Pokud se někdo vydal na manželskou cestu z kostela, bude si muset na Boží přítomnost zvykat.“¹⁷⁵ Obsah manželského slibu je závažný, vyžaduje charakterové komponenty jako sebeovládání, nezraňovat slovy, neponižovat, nebýt majetkem druhého.¹⁷⁶ Holly Pierlotová¹⁷⁷ dodává, že křesťanská manželství se rozpadají i proto, že se manželé k sobě přestali chovat jako křesťané a vytratila se úcta.¹⁷⁸ Žena, nekonečná inspirace umění od svého stvoření, je vnitřně vybavena mnoha přirozenými typickými vlastnostmi, jež se projevují konkrétně a často nejen ve vztahu k Bohu, ale i k bližním.¹⁷⁹ A je to právě žena, k níž má osoba Ježíše Krista velkou úctu a již Kristus obhajuje.¹⁸⁰ Pokud žena plně vnímá smysl svého povolání manželky, může skutečně svými charakteristickými a specifickými rysy měnit své prostředí, okolí i rodinné zázemí. Nedílnou součástí je i správná a přesná komunikace s mužem, aby nedocházelo k neustálým nedorozuměním. Rick Johnson¹⁸¹ konkretizuje – mít oční a fyzický kontakt, heslovité vyjádření, využívání oblíbených činností k rozhovorům, projevy svého obdivu muži.¹⁸² Holly Pierlotová¹⁸³ také mluví o temné noci duše manželství. Jde o tzv. pravidelně se opakující okamžiky, kdy nemusíme pociťovat žádné uspokojení a které nás velmi často vedou k tomu, že se již nemáme rádi. Je to právě manželský slib, který chrání manželství a drží vztah pohromadě. Rozvodovost neznamená mnohdy závažnější problémy než v jiných manželstvích, ale především nedodržení slova.¹⁸⁴

172 PAPEŽ FRANTIŠEK. *Amoris laetitia*. Radost z lásky. Praha: Paulínky, 2016, čl. 208.

173 Srv. Lv 19,2; Lv 20,7; Dokumenty II. vatikánského koncilu. *Lumen gentium*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, čl. 42.

174 čl. 42; Mt 5, 48

175 SZABO. Miloš. *Manželství, to je také slib*. Brno: Cesta, 2014, str. 89.

176 Srv. GRAUBNER. Jan. *Manželství*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. str. 17.

177 PIERLOTOVÁ, Holly. *Mámy v jednom kole a jak z něj ven*. Kostelní Vydří. Karmelitánské nakladatelství, 2013.

178 Srv. PIERLOTOVÁ, Holly. *Mámy v jednom kole a jak z něj ven*. Kostelní Vydří. Karmelitánské nakladatelství, 2013, str. 88.

179 Srv. VÁCHA. Marek. *Šestá cesta*. Brno: Cesta, 2004, str. 66.

180 Srv. JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem*. O povolání a důstojnosti žen. Praha: Zvon, 1992, čl. 12.

181 JOHNSON. Rick. *To je můj syn*. Praha: Návrat domů, 2012.

182 JOHNSON. Rick. *To je můj syn*. Praha: Návrat domů, 2012, str. 57–67.

183 PIERLOTOVÁ, Holly. *Mámy v jednom kole a jak z něj ven*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2013.

184 Srv. PIERLOTOVÁ, Holly. *Mámy v jednom kole a jak z něj ven*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2013. str. 85–86.

Díky tomu, že manželství je utvořeno z živých bytostí, prochází krizemi, potvrzuje Mixa.¹⁸⁵ Ty jsou protknuté stavem, kdy jeden z manželů citlivěji a zřetelněji vnímá potřebnou změnu, která může být příležitostí dospět k vyšší dokonalosti.¹⁸⁶ Důvody bránící společnému růstu uvádí u obou manželů Mixa několik.¹⁸⁷ O nepříznivých vlivech („neodstřihnout“ se od rodičů, přátelství s opačným pohlavím nebo sociální sítě – Facebook, Twitter, apod.), které mohou poznamenat manželství informuje i Vella.¹⁸⁸

Vella podrobně popisuje několik úvah o specifických manželských ctnostech, které jsou podstatné pro úspěšný manželský život. Zmiňuje věrnost, odpuštění, nezištnost, pravdomluvnost s láskou, vděčnost, umírání a vstávání z mrtvých, zájem o druhé.¹⁸⁹

2.3. Žena – matka

Manželský pár je předurčen k tomu, aby miloval a plodil život a jak dokládá papež František,¹⁹⁰ jeho plodnost je doslova živým obrazem stvořitelského úkonu.¹⁹¹ Biblický žalm 128, 1-6, který je přednášen při svatebních bohoslužbách, potvrzuje plodící skutečnost a úkol manželky, která bude dávat život. *Gaudium et spes* uvádí, že člověk nenalezne plně sebe, jestliže se opravdově nedaruje.¹⁹² Evdokimov¹⁹³ přichází s myšlenkou, že každá žena by mohla použít o svém dítěti biblický citát „*Toto je kost z mých kostí a tělo z mého těla.*“¹⁹⁴ Evdokimov¹⁹⁵ také poznamenává: „*Náboženský princip v lidství se projevuje skrze ženu.*“ Lidské mateřství, mateřství ženy, je ozvěnou otcovství Božího, jak autor uvádí.¹⁹⁶ A ono mateřství je něžností Boha, kde nitro samotného Boha hovoří skrze ženu.¹⁹⁷ Je to tedy žena, která dostala výsadu porodit život a být fyzicky skrze své tělo u zrození člověka.¹⁹⁸ Ještě než porodí, Bůh je ten, který dítě již zná.¹⁹⁹ „*Mateřství v sobě zahrnuje od začátku zvláštní ochotu přivést na svět novou osobu,*“ hovoří *Mulieris Dignitatem*.²⁰⁰ Papež František²⁰¹ vyzývá každou těhotnou ženu, aby se připojila k Mariinu Magnificat.²⁰² Jan Pavel II.²⁰³ dodává:

185 MIXA. Josef. *Manželství? Jen přes mou mrtvolu*. Turnov: 2015, str. 73.

186 MIXA. Josef. *Manželství? Jen přes mou mrtvolu*. Turnov: 2015, str. 74.

187 MIXA. Josef. *Manželství? Jen přes mou mrtvolu*. Turnov: 2015, str. 74.

188 VELLA. Elias. *Výstup na horu manželství*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství. 2014, str. 66, 67, 166-172.

189 VELLA. Elias. *Výstup na horu manželství*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství. 2014, str. 185-190.

190 PAPEŽ FRANTIŠEK. *Amoris laetitia*. Radost z lásky. Praha: Paulínky, 2016.

191 PAPEŽ FRANTIŠEK. *Amoris laetitia*. Radost z lásky. Praha: Paulínky, 2016, čl. 10.

192 Srv. Dokumenty II. vatikánského koncilu. *Gaudium et spes*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, čl. 24.

193 EVDOKIMOV. Pavel. *Žena a spása světa*. Olomouc: Centra Aletti, 2011.

194 Srv. Gn 2,23

195 EVDOKIMOV. Pavel. *Žena a spása světa*. Olomouc: Centra Aletti. 2011.

196 EVDOKIMOV. Pavel. *Žena a spása světa*. Olomouc: Centra Aletti. 2011, str. 185-189.

197 EVDOKIMOV. Pavel. *Žena a spása světa*. Olomouc: Centra Aletti. 2011, str. 203.

198 JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem*. O důstojnosti a povolání ženy. Praha: Zvon, 1992, čl. 31.

199 Ž 139,13; Jer 1,5.

200 JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem*. O důstojnosti a povolání ženy. Praha: Zvon, 1992, čl. 18.

201 PAPEŽ FRANTIŠEK. *Amoris laetitia*. Radost z lásky. Praha: Paulínky, 2016, čl. 171.

202 Lk 1,46-48.

203 JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem*. O důstojnosti a povolání ženy. Praha: Zvon, 1992.

„Rodičovství – i když náleží oběma – uskutečňuje se mnohem více v ženě, zejména v období před narozením. Ona žena přímo „platí“ za toto společné plození, které doslova pohlcuje její tělesné a duševní síly. Je proto zapotřebí, aby si muž plně uvědomoval, že má v tomto jejich společném rodičovství zvláštní dluh vůči své ženě.“²⁰⁴ V pozadí nezůstává kladný přínos obou rodičů, není upozaděn otcovský přístup, ale papež vyzdvihuje jednoznačně největší význam matky v době, kdy se utváří základy nové lidské osobnosti i po narození.²⁰⁵ Papež František²⁰⁶ vyzdvihuje obětavost matek, jejich něhu a morální sílu i v nejtěžších chvílích a pokládá je za vzor.²⁰⁷ „Skutečně všechny matky jsou tou nejsilnější protilátkou proti šíření sobeckého individualismu. Jsou to ony, kdo mají svědčit o kráse života.“²⁰⁸

Trapková a Chvála hovoří o utváření mozku a vytváření dítěte v souvislosti stavu prvních minut po porodu i prvního roku života. Potřebu dítěte, aby bylo s matkou jedna duše a jedno tělo.²⁰⁹ Obdobná slova o závislost na matce potvrzují Zimbardo a Coulombová.²¹⁰ Rozvíjejí ale ještě dále: „Naše nejranější vzájemná součinnost s matkou slouží jako jakýsi chemnický vzorec našich budoucích reakcí na lidskou společnost.“²¹¹ Je-li matka ve stresu, je přirozené, že nebude poskytovat nezbytnou péči.²¹² Trapková a Chvála první hlubinnou vazbu s matkou uvádějí do souvislosti směřující směrem k otci.²¹³ Tato praktická slova odkazují i na mateřský instinkt, který je navázán na otce. Pokud není v blízkosti, začne se projevovat negativně.²¹⁴ Otcovskou a mateřskou roli pregnantně vystihují v rodinných situacích a hledání vzájemného vyladování, ujasňování a pochopení, jak pozitivních vlastností, tak negativních. Od raného dětství až po dospělost. Několikrát akcentují, že matka může být jen tak dobrou matkou, jak dobrý je otec, protože se ho ke svému mateřství potřebuje a otec potřebuje zase matku ke svému otcovství.²¹⁵

Spisovatelka Croissant²¹⁶ mluví o plodnosti jen skrze obět.²¹⁷ Kniha Genesis zmiňuje fyzické bolesti,²¹⁸ evangelista Jan²¹⁹ mluví nejen o porodních bolestech v první části,

204 JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem*. O důstojnosti a povolání ženy. Praha: Zvon, 1992, čl. 18.

205 JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem*. O důstojnosti a povolání ženy. Praha: Zvon, 1992, čl. 18.

206 PAPEŽ FRANTIŠEK. *Amoris laetitia*. Radost z lásky. Praha: Paulínky, 2016.

207 PAPEŽ FRANTIŠEK. *Amoris laetitia*. Radost z lásky. Praha: Paulínky, 2016, čl. 174.

208 PAPEŽ FRANTIŠEK. *Amoris laetitia*. Radost z lásky. Praha: Paulínky, 2016, čl. 174.

209 LOUCKÁ, Pavla. TRAPKOVÁ, Ludmila. CHVÁLA, Vladislav. *Žena a muž v rodině*. Praha: Vyšehrad. 2014, str. 125.

210 ZIMBARDO, Philip. COULOMBOVÁ, Nikita, D. *Odpojený muž*. Praha: Grada Publishing. 2017.

211 ZIMBARDO, Philip. COULOMBOVÁ, Nikita, D. *Odpojený muž*. Praha: Grada Publishing. 2017, str. 46.

212 ZIMBARDO, Philip. COULOMBOVÁ, Nikita, D. *Odpojený muž*. Praha: Grada Publishing. 2017, str. 46.

213 LOUCKÁ, Pavla. TRAPKOVÁ, Ludmila. CHVÁLA, Vladislav. *Žena a muž v rodině*. Praha: Vyšehrad. 2014, str. 172.

214 LOUCKÁ, Pavla. TRAPKOVÁ, Ludmila. CHVÁLA, Vladislav. *Žena a muž v rodině*. Praha: Vyšehrad. 2014, str. 92.

215 LOUCKÁ, Pavla. TRAPKOVÁ, Ludmila. CHVÁLA, Vladislav. *Žena a muž v rodině*. Praha: Vyšehrad. 2014, str. 103, 225, 226.

216 CROISSANT, Jo. *Žena neboli kněžství srdce*. Praha: Paulínky, 2005.

217 Srov. CROISSANT, Jo. *Žena neboli kněžství srdce*. Praha: Paulínky, 2005, str. 115.

218 Gn 3,16.

219 Jan 16,21

vztahující se k následkům prvotního hříchu,²²⁰ ale poukazuje na účast a spojitost s velikonočním tajemstvím. Hodina, kdy tedy zemřel Kristus²²¹ se přirovnává a porovnává s „hodinou“, kdy žena rodí.²²² V duchovní lince je i obsah bolesti Marie, stojící pod křížem.²²³

Mateřství je plodem duality a předpokládá otcovství, pro manžela i manželku jsou tyto role v jejich životech zejména u prvního dítěte novostí.²²⁴ Pozoruhodným faktorem také je, jak se vnímá těhotenství coby období neatraktivnosti. Rachel Bartonová²²⁵ ale dodává, že je to období, kdy žena může získat otevřenější vhléd do láskyplné Boží péče.²²⁶ Croissant hovoří o ženě matce skrze to, že je nejprve manželka.²²⁷ To, že existuje i duchovní rovina mateřství, konkrétně zasvěcený život, je v katolické církvi již několikaletou tradicí. Papež František²²⁸ o celibátu hovoří ve stejnojmenné exhortaci jako o další formě lásky a nepotřebě vlastnit druhého, čímž odráží a zrcadlí nebeské království.²²⁹ Jan Pavel II.²³⁰ myšlenku zřeknutí se tělesné plodnosti rozvíjí do plodnosti duchovní, kdy se osoba stává duchovním otcem nebo matkou.²³¹ Jo Croissant²³² vyjadřuje myšlenku naprostého oddání se ženě, ať bude v jakémkoli povolání.²³³ Apoštolský list Jana Pavla II. zdůrazňuje, že panenství a mateřství má zvláštní rozměr, v němž se uskutečňuje ženská osobnost.²³⁴ Novozákonní představitelkou, v níž je sjednocení obou těchto rozměrů, je Maria, Matka Ježíšova. Obě dynamiky ženy se navzájem nevylučují a existují zároveň.²³⁵ Pavel Evdokimov, ruský pravoslavný teolog,²³⁶ uvádí, jak je důležitý ženský princip vyvěrající z mateřství. Jmenuje čistotu, obět' sebe sama, ochranu slabých, které tvoří a jsou základem a pramenem každé morálky.²³⁷ Zároveň hovoří o ženě, jež chrání morální a duchovní hodnoty, a když žena žije, znamená to pro ni rodit, žít, ochraňovat, dávat sebe sama.²³⁸ Stejnojmenný autor považuje mateřský instinkt za alfu a počátek všeho.²³⁹

---

220 JAN PAVEL II. *Mulieris dignitatem*. O důstojnosti a povolání ženy. Praha: Zvon, 1992, čl. 19.

221 Jan 13,1

222 Sr. JAN PAVEL II. *Dopis rodinám*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o.,1994, čl. 11.

223 Sr. JAN PAVEL II. *Dopis rodinám*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o.,1994, čl. 11.

224 JAN PAVEL II. *Dopis rodinám*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 1994, čl. 7.

225 BARTONOVÁ. Rachel. *Madony ve tři ráno*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009.

226 Sr. BARTONOVÁ, Ráchel. *Madony ve tři ráno*. Kostelní vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009, str.14, 17.

227 Sr. CROISSANT. Jo. *Žena neboli kněžství srdce*. Praha: Paulínky, 2005, str. 99.

228 PAPEŽ FRANTIŠEK. *Amoris laetitia*. Radost z lásky. Praha: Paulínky, 2016.

229 Sr. PAPEŽ FRANTIŠEK. *Amoris laetitia*. Radost z lásky. Praha: Paulínky, 2016, čl. 158.

230 JAN PAVEL II. *Familiaris consortio*. O úkolech křesťanské rodiny v současném světě. Praha: Zvon, 1992.

231 Sr. JAN PAVEL II. *Familiaris consortio*. O úkolech křesťanské rodiny v současném světě. Praha: Zvon, čl. 16.

232 CROISSANT. Jo. *Žena neboli kněžství srdce*. Praha: Paulínky, 2005.

233 Sr. CROISSANT. Jo. *Žena neboli kněžství srdce*. Praha: Paulínky, 2005, str. 83.

234 Jan Pavel II. *Mulieris dignitatem*. O důstojnosti a povolání ženy. Praha: Zvon, 1992, čl. 17.

235 Jan Pavel II. *Mulieris dignitatem*. O důstojnosti a povolání ženy. Praha: Zvon, 1992, čl. 17.

236 EVDOKIMOV. Pavel. *Žena a spása světa*. Olomouc: Centra Aletti. 2011.

237 EVDOKIMOV. Pavel. *Žena a spása světa*. Olomouc: Centra Aletti. 2011, str. 187.

238 EVDOKIMOV. Pavel. *Žena a spása světa*. Olomouc: Centra Aletti. 2011, str. 188-189.

239 EVDOKIMOV. Pavel. *Žena a spása světa*. Olomouc: Centra Aletti. 2011, str. 196.

O tom, jak vychovávat a nepochybně vést děti k víře, záleží prioritně na tom, jaký vztah má žena se svým manželem, otcem jejích dětí. Ten je určující a vytváří příklad pro děti. Domnívám se, že skrze odraz každodenního manželského (ne)souladu se rovněž vytváří rodinná atmosféra, která vládne mezi vztahy v celé rodině (včetně dětí). Příklad o dětech, které jsou našimi zrcadly, není daleko od kořene výchovy. Potvrzení lidového rčení dává *Gaudium et spes*, kde z dobrého manželského stavu profituje celá křesťanská společnost.²⁴⁰

Výchova jako samotný proces je nejtěžší zkouška naší dospělosti, která se odehrává skrze kříž.²⁴¹ Croissant v celé třetí kapitole dává k dispozici velmi diskutovanou a mnohdy dosti ožehavou myšlenku, která se zaměřuje nejprve na ženu. Dotýká se změny ženy, jež by měla být na prvním místě. O proměně mluví skrze schopnost lásky, kdy změnit může nejprve sebe a pak následně i své okolí.²⁴² Spisovatel Rick Johnson ujišťuje, že úloha matky je nesmírně důležitá a je součástí Božího plánu.²⁴³

Domnívám se, že období mateřství (rodičovské dovolené), kdy s dětmi můžeme být doma, tedy zejména v prvních letech jejich života, je pro matky novou zkušeností, kdy se ujímají velmi významně nových rolí. Rodiči se nerodíme, rodiči se stáváme, rodičovství nikdy nekončí a ve sledu nejrůznějších rodičovských povinností se učíme každodenně užívat zdravý selský rozum, rodičovskou empatii a intuici. Je to období, kdy se vzděláváme nejen v důvěrně známé oblasti financí, ale i v poznávání sebe sama.

Spisovatelka Holly Pierlotová²⁴⁴ výstižně popisuje, jakým dovednostem se naučila. Shrnuje je do povolání manažerky domova a svoji činnost demonstruje prostřednictvím uspořádaných tabulek, aby dokázala veškeré potřeby rodiny skloubit. Nebojí se situaci nazývat doslova řeholí.²⁴⁵ Zde se může objevit nezbytná otázka, kde žena prožívá své mateřství, za jakých reálných podmínek. Má-li možnost využít pomoc širší rodiny nebo zda je odkázaná pouze na pomoc manžela. S tím úzce souvisí okruh dalších možných problémů, objevujících se u dnešní generace matek, které zmiňují následovně.

Fenoménem dnešní doby je dokonalá matka, jež zastává všechnu práci, a to doslova. Rodina je školou rozvinutého lidství, jak poznamenává *Gaudium et spes*,²⁴⁶ a proto přiměřenou odpovědnost, kterou by měla přenechávat postupně svým dětem v dílčích

---

240 Srv. Dokumenty II. vatikánského koncilu. *Gaudium et spes*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, čl. 47.

241 Srv. CROISSANT. Jo. *Žena neboli kněžství srdce*. Praha: Paulínky, 2005, str. 117.

242 Srv. CROISSANT. Jo. *Žena neboli kněžství srdce*. Praha: Paulínky, 2005, str. 71-75.

243 Srv. JOHNSON. Rick. *To je můj syn*. Praha: Návrat domů, 2012. str. 117.

244 PIERLOTOVÁ, Holly. *Mámy v jednom kole a jak z něj ven*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2013.

245 Srov. PIERLOTOVÁ, Holly. *Mámy v jednom kole a jak z něj ven*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2013, str. 127–144.

246 Srv. Dokumenty II. vatikánského koncilu. *Gaudium et spes*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, čl. 52.

věcech, má neustále na svých bedrech. Prakticky řečeno, jako by děti neměly ruce ani nohy a matky tak za ně musely dělat úplně všechno. Mýtus popřít sama sebe a přinášet oběť kdykoli a jakkoli. Avšak italský spisovatel, psychoterapeut a psycholog Osvaldo Poli²⁴⁷ ve své publikaci *Maminky, které milují příliš*, se dotýká přímo těchto jmenovaných a naprosto typických nešvarů výchovy a jejich ovoce. Nastihuje příčiny a pozadí problému i tzv. opičí lásky, která vzniká z nevyřešených postojů maminek.²⁴⁸ Ve čtvrté kapitole, zvané *Dobro je spravedlivé*, autor zdůrazňuje povinnosti a zodpovědnost dětí.²⁴⁹ Paradoxně ženský výchovný styl, jenž převažuje téměř ve všech vzdělávacích (školních) zařízeních, jak dodává spisovatel, má sklony a povahu přestat myslet na sebe, nevystavovat děti nárokům a požadavkům přiměřeným věku. Výrok o tom, že dobrý vychovatel je pouze ten, kdo spravedlnost a pravdu miluje více než vlastní dítě, může podnítit k zamyšlení ty, kteří se jakkoli dostávají do kontaktu s výchovou dětí.²⁵⁰ „Milovat není nikdy snadné a pěkný vztah vždy vyžaduje určitou námahu a odříkání. Pokud dětem dovolíme, aby na toto základní pravidlo, týkající se spravedlnosti v mezilidských vztazích, zapomínaly, stanou se z nich příživníci zneužívající dobrotu, trpělivost, chápavost a nakonec i lásku druhých lidí. Takové děti předmět své lásky postupně zabíjejí.“²⁵¹ Moudrost, spravedlnost, statečnost a mírnost jsou čtyři základní ctnosti, které nesmí chybět v opravdové lásce.²⁵² K obdobnému tématu se připojuje názor spisovatelů Grüna a Roggeho,²⁵³ kdy doporučují zbavovat se předsevzetí a častých myšlenek na přílišnou dokonalost, s připomenutím, že žena nemá zapomínat na sebe sama. Pro ženu – matku je nutné, aby měla pokud možno vyhraněný čas jen pro sebe.²⁵⁴ Svatý Bernard čas pro sebe vystihuje slovy. „Člověk může dát jen to, čeho je sám plný; než se stanete přívodem, musíte být zásobárnou.“²⁵⁵ Do celkového kontextu zde mohou zapadat biblická slova obsažená u tří synoptických evangelistů při sporu o největší přikázání.²⁵⁶ Jednotícím prvkem je především láska. Bůh žádá po člověku jen to jediné, lásku.²⁵⁷ Papež František²⁵⁸ doplňuje, že láska je nutná i ve vztahu

247 POLI. Osvaldo. *Maminky, které milují příliš*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010.

248 POLI. Osvaldo. *Maminky, které milují příliš*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010.

249 POLI. Osvaldo. *Maminky, které milují příliš*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010.

250 POLI. Osvaldo. *Maminky, které milují příliš*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, str. 94.

251 POLI. Osvaldo. *Maminky, které milují příliš*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, str. 100.

252 POLI. Osvaldo. *Maminky, které milují příliš*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, str. 5.

253 GRÜN. Anselm. ROGGE. Jan-Uwe. *Když se děti ptají na Boha*. Praha: Portál, 2013.

254 Srv. GRÜN. Anselm. ROGGE. Jan-Uwe. *Když se děti ptají na Boha*. Praha: Portál, 2013, str. 14.

255 PONSARDOVÁ. Christine. *Víra v rodině*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008, str. 30.

256 Mt 22,37-39; Mk 12,29-31; Lk 10,25-27

257 Srv. LIMBECK. Meinrad. *Evangelium sv. Marka*. Malý stuttgartský komentář. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, str. 163.

258 PAPEŽ FRANTIŠEK. *Amoris laetitia*. Radost z lásky. Praha: Paulínky. 2016.

k sobě.²⁵⁹ Pokud tedy ona nebude, nebude ani k mému bližnímu²⁶⁰ Drobné nuance mohou tedy všem matkám rezonovat, ale pro přílišnou obětavost a nasazení se mohou zcela vytratit. Být stále k dispozici, nedopřát si nikdy čas pro sebe, mít sklony nic dětem neodmítnout a nechávat je stále na prvním místě, může přinést několik fatálních následků – od nesamostatnosti každého jedince, a to především v dospělosti, až k neschopnosti nést svoji vlastní zodpovědnost, která může zapříčinit i rozpad manželství. Matky mohou být, aniž si to někdy uvědomují, i v situacích, kdy velmi usilovně stojí o to, aby své děti jednoduše „vlastnily“, manipulovaly s nimi. Szabo²⁶¹ vyjadřuje myšlenku o nesplněném rodičovském úkolu. „*Rodič, který nepustí své dítě a z jakkoli zbožného důvodu ho chce dál doprovázet a chránit, nejen nepochopil svůj úkol, ale ani své dítě nepřipravil pro samostatný život.*“²⁶²

Trapková a Chvála uvádějí další jemnější formy, které mohou dětem ubližovat. „*Dětem může dokonce škodit i nadměrná pozornost, nadměrné množství možností, kterým je rodiče zahrnou, když žijí jen svými dětmi.*“²⁶³ Pomyslný vykřičník „nešvaru“, komu patří děti, je ukryt velmi pregnantně v modlitbě rodičů.²⁶⁴ Jan Pavel II.²⁶⁵ mluví o dětech jako o Božím daru rodičům.²⁶⁶ Stejnojmenná exhortace shrnuje výchovu do „vzdálenější přípravy“ na manželství. Tedy od narození připravujeme děti na způsobilost a zralost jejich povolání, ať už manželského nebo duchovního.²⁶⁷

Zajímavý pohled na matku přináší spisovatelé Kevin Leman²⁶⁸ a Rick Johnson.²⁶⁹ Oba autoři se shodují na tom, že vliv výchovy rovněž závisí na vztahu s opačným pohlavím našich dětí.²⁷⁰ Je nejen dobré znát rozdíly mezi mužem a ženou v manželství, ale také rozdíly mezi tím, zda vychováváme dceru nebo syna. Leman předesílá, že pomyslným základem stylu naší výchovy je vztah s biologickým rodičem. Rozlišuje rodiče autoritativního, permisivního a s autoritou.²⁷¹ Oba knižní tituly přináší praktické rady všem matkám, jak být dobrým vzorem svému synovi, jak pochopit chlapeckou mentalitu ve všech stádiích jeho vývoje, jak s chlapci komunikovat, vést je ke kázni, odpovědnosti, víře i ke správnému charakteru. Autoři se dotýkají reálných

259 PAPEŽ FRANTIŠEK. *Amoris laetitia*. Radost z lásky. Praha: Paulínky. 2016, čl. 101.

260 Srv. Sír 14,5-6.

261 SZABO. Miloš. CHVÁTAL. Marek. *Deset slov*. Praha: Portál, 2015.

262 SZABO. Miloš. CHVÁTAL. Marek. *Deset slov*. Praha: Portál, 2015, str. 52.

263 LOUCKÁ, Pavla. TRAPKOVÁ, Ludmila. CHVÁLA, Vladislav. *Žena a muž v rodině*. Praha: Vyšehrad. 2014, str. 101.

264 Srv. Kancionál. Společný zpěvník českých a moravských diecézí. Praha: Katolický týdeník, 2003. str. 42.

265 Jan Pavel II. *Familiaris consortio*. O úkolech křesťanské rodiny v současném světě. Praha: Zvon, 1992.

266 Jan Pavel II. *Familiaris consortio*. O úkolech křesťanské rodiny v současném světě. Praha: Zvon, 1992, čl. 14.

267 Jan Pavel II. *Familiaris consortio*. O úkolech křesťanské rodiny v současném světě. Praha: Zvon, 1992, čl. 66.

268 LEMAN. Kevin. *Na matce záleží*. Praha: Návrat domů, 2015.

269 JOHNSON. Rick. *To je můj syn*. Praha: Návrat domů, 2012.

270 Kevin Leman publikoval knihu zaměřující se na otce. LEMAN. Kevin. *Na otci záleží*. Praha: Návrat domů, 2008.

271 Srv. LEMAN. Kevin. *Na matce záleží*. Praha: Návrat domů, 2015, str.47–59.

skutečností, kdy matka může vychovávat bez jejich otce. Specifické rysy při výchově předává i matka dceři. Zimbardo a Coulombová doporučují matkám, aby se svými dcerami mluvily o dřívějším a pozdějším mateřstvím, tématu plodnosti, o odpovědnosti, jak rodičovství ovlivňuje životní příležitosti nebo zapojování do kolektivních sportů.²⁷² Matčíným úkolem je dceři ukázat správnou komunikaci mezi ženami.²⁷³ „*Vysvětlit jí, že má respektovat názory druhých, cenit si jich, říkají-li pravdu, být nepřijemnou; že nemá nikoho pomlouvat za jeho zády; jak je důležité nepřetvařovat se a zachovat si přátelství s tím, kdo neváhá přijít s konstruktivní kritikou.*“²⁷⁴

Matka by měla znát své dítě, jeho povahu, typologii osobnosti. Kardinál Tomášek ve své *Pedagogice*²⁷⁵ vystihuje velmi názorně všechny typy temperamentu (sangvinický, cholericý, melancholický, flegmatický). Popisuje nejen specifika každého temperamentu, ale především to, jak s danou povahou pracovat. Jsou uvedeny konkrétní principy, velmi praktická doporučení, přičemž zdůrazněna je oblast duchovní, díky níž si vychovatel ozřejmí, jak dítě ke vztahu k Bohu vést. Tuto část pokládám z celé publikace za naprosto stěžejní. Kardinál uvádí osobnosti svatých, které mapuje a zasazuje do konkrétních typů jednotlivého temperamentu.²⁷⁶ Do celkového kontextu začleňuje i biotypologii,²⁷⁷ která jen dotváří všeobecnou znalost. V závěru intenzivně apeluje na individualitu dítěte. „*Šablonovitost nevychovává, nezdokonaluje. Při dnešní hromadné výchově má tato výchovná diferenciacie své nesnáze. Avšak pokud je možno, musí být individualita výchovně respektována, aby dobré bylo náležitě posilováno a zlé zavčas tlumeno. Svou individualitou dítě naznačuje směr, kterým má být vedeno. Vychovatel nesmí vidět před sebou jen individua, nýbrž individuality.*“²⁷⁸

Základem rodinné spirituality je společná každodenní modlitba s dětmi. Apoštolská exhortace Jana Pavla II.²⁷⁹ vypisuje konkrétní podobu živého svědectví a praktické modlitby v rodinách. Dotazuje se obou rodičů, jak vedou své děti k modlitbě.²⁸⁰ Dotýká se otázek, jsou-li děti vedeny k tomu, aby dokázaly přijímat a myslet i na utrpení Krista. Zda společnou modlitbou je růženec, zda jsou u modlitby přítomni i otcové. Papež připomíná, aby modlitba nebyla únikem od běžných povinností.²⁸¹ Není nutné

272 ZIMBARDO, Philip. COULOMBOVÁ, Nikita, D. *Odpojený muž*. Praha: Grada Publishing, 2017, str. 138.

273 ZIMBARDO, Philip. COULOMBOVÁ, Nikita, D. *Odpojený muž*. Praha: Grada Publishing, 2017, str. 139.

274 ZIMBARDO, Philip. COULOMBOVÁ, Nikita, D. *Odpojený muž*. Praha: Grada Publishing, 2017, str. 139.

275 TOMÁŠEK, František. *Pedagogika*: úvod do pedagogické praxe pro vychovatele a rodiče. Brno: Nibowaka, 1992.

276 TOMÁŠEK, František. *Pedagogika*: úvod do pedagogické praxe pro vychovatele a rodiče. Brno: Nibowaka, 1992, str. 72-78.

277 TOMÁŠEK, František. *Pedagogika*: úvod do pedagogické praxe pro vychovatele a rodiče. Brno: Nibowaka, 1992, str. 78-81..

278 TOMÁŠEK, František. *Pedagogika*: úvod do pedagogické praxe pro vychovatele a rodiče. Brno: Nibowaka, 1992, str. 70..

279 Jan Pavel II. *Familiaris consortio*. O úkolech křesťanské rodiny v současném světě. Praha: Zvon, 1992.

280 JAN PAVEL II. *Familiaris consortio*. O úkolech křesťanské rodiny v současném světě. Praha: Zvon, 1992. čl. 60.

281 JAN PAVEL II. *Familiaris consortio*. O úkolech křesťanské rodiny v současném světě. Praha: Zvon, 1992. čl. 62.

popisovat, že rodina je místem prvního setkání s katechezí a tvoří domácí církev.²⁸² Na křesťanskou rodinu se právem vztahují samotná slova Ježíše o jeho přítomnosti²⁸³ a zároveň náročný požadavek, aby se vůle rodičů sladila s vůlí Boží.²⁸⁴ *Gaudium et spes*²⁸⁵ dodává: „Budou-li rodiče předcházet příkladem a rodinnou modlitbou, pak děti a vůbec všichni, kdo žijí v rodinném kruhu, naleznou snadněji cestu lidskosti, spásy a svatosti.“²⁸⁶

V závěru kapitoly záměrně cituji papeže Jana Pavla II.,²⁸⁷ který připodobňuje mateřství k bohatství, k němuž se může přistupovat jen „na kolenou“ a že v samotném mateřství je přítomen sám Bůh.²⁸⁸ Boží slovo mluví o pokoření a o tom – být jako dítě, protože jediné tak vejdemo do Božího království; stejně jako přijmeme-li dítě, přijímáme samotného Ježíše.²⁸⁹

2.4. Žena – zaměstnankyně

Třetí identita ženy je obsažena v pozici, kdy žena má své zaměstnání. Ráda bych zdůraznila, že se nechci pouštět do jakékoli pozice, kde bude zřejmé a šablonovitě určené, který postup je správný. Nelze dát jednotný návod pro všechny, aby se žádná z žen necítila podřadně, pokud v době, kdy má malé děti, pracuje.²⁹⁰ Dovoluji si zde nastínit několik myšlenek a rozlišit dvě výchozí situace. V našem právním státě je momentálně možné, aby matka po narození dítěte mohla být alespoň do dvou let věku dítěte doma. Důvody pro odchod do práce mohou být různé a praktické (vyšší pracovní ohodnocení než má muž, značné finanční závazky v podobě nejrůznějších hypoték, povolání, ve kterém si žena nemůže z různých důvodů dovolit, aby zůstala delší dobu doma).

Žena je biologicky nejvíce vybavena na to, aby měla dítě – mnohdy právě v době, kdy její kariéra je na vzestupu. Spisovatel Hugues²⁹¹ upozorňuje rovněž na fenomén dnešní doby, jenž jasně ukazuje na odmítání mateřství, potlačení plodnosti a dokonce mateřství, které se bere jako přítěž.²⁹² Nutnost důležitého kroku, aby společnost

---

282 Srv. Dokumenty II. vatikánského koncilu. *Lumen gentium*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, čl. 11.

283 Mt 18,19nn.

284 Jan Pavel II. *Dopis rodinám*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 1994, čl. 9.

285 Dokumenty II. vatikánského koncilu. *Gaudium et spes*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.

286 Dokumenty II. vatikánského koncilu. *Gaudium et spes*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, čl. 48.

287 Jan Pavel II. *Dopis rodinám*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 1994.

288 Jan Pavel II. *Dopis rodinám*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 1994, čl. 7,9.

289 Srv. Mt 18, 3-5.

290 Zároveň si autorka práce klade upřímnou otázku, zda i případné studium na jakékoli vysoké škole nenarušuje chod domácnosti, podobně jako když žena chodí do zaměstnání.

291 HUGUES. Dollié. *Ženy, milujte své muže*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008.

292 Srv. HUGUES, Dollié. *Ženy milujte své muže*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008, str. 102.

nestavěla mateřství a práci proti sobě, potvrzuje stejný autor. Mluví o tom, že pokud společnost udělá krok takovým směrem, je to cesta k lidskosti.²⁹³

Autentickou zkušenost popisuje Holly Pierlotová²⁹⁴ Popisuje dilema a vlastní rozhodování o návratu do práce. Až díky myšlence misionářky Elizabeth Elliotové pochopila i jiný rozměr. „Elliotová řekla, že se musíme učit vzdávat se i dobrých věcí pro vyšší dobro.“²⁹⁵ Autorka pokládá mateřské povolání za svoji absolutní prioritu, stejně jako potřeby rodiny, a proto profesionální a zcela dobře rozvinutou kariéru odkládá na pozdější dobu.²⁹⁶ O rozhodování, které koresponduje v souvislosti žitého života s Bohem, který není jednoduše abstraktní, hovoří Szabo²⁹⁷ „Musíme volit. Bůh a jeho pravidla na jedné straně, nebo kamarádi, peníze, popularita, kariéra či dokonce život na straně druhé.“²⁹⁸

Kevin Leman²⁹⁹ doporučuje před jakýmkoli rozhodnutím upřímně si odpovědět na nejdůležitější otázky: kolik mám energie, jak velké jsou děti a jaké ony mají potřeby, přes propočítání peněz, času a zjištění důvodu, proč vlastně chce matka pracovat. Psycholog je velmi praktický, uvádí výčet věcí, čeho se matka bude muset vzdát a co se změní, když nastoupí do zaměstnání. Zaujala mě mimo jiné skutečnost, jak se změní běžný chod rodinného stravování.³⁰⁰ Autor kapitoly ukončuje ujištěním, „že být matkou znamená práci na celý úvazek. A to je skutečně práce. Přestože nedostáváte mzdu a nemáte nárok na dovolenou.“³⁰¹ O změně ve společném rodinném stolování hovoří i Zimbardo a Coulombová.³⁰² „Jedním z míst, kde se dříve rodiny povídaly, sdílely svoje zážitky, myšlenky, hodnoty, kde vnímaly kouzlo domova, byl jídelní stůl. Dnes už je společné stolování jen jakousi překonanou tradicí, na niž se pomalu zapomíná.“³⁰³

Autoři Grün a Rogge³⁰⁴ v sedmé kapitole mluví o rituálech, dotýkajících se všech možných sfér. Shodují se na tom, že pokud rituály vymizí, znamená to také ztrátu spirituality.³⁰⁵ Obecně patří k nejznámějším rituály rodinné. Do nich patří ranní a večerní rituál rodiny, udržování svátků, narozenin, církevních rituálů – advent, postní doba, Vánoce, Velikonoce, v nichž se odrážejí zvyky našich rodičů a prarodičů.

293 Srv. HUGUES, Dollié. *Ženy milujte své muže*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008, str. 15.

294 PIERLOTOVÁ, Holly. *Mámy v jednom kole a jak z něj ven*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2013.

295 PIERLOTOVÁ, Holly. *Mámy v jednom kole a jak z něj ven*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2013, str. 103.

296 PIERLOTOVÁ, Holly. *Mámy v jednom kole a jak z něj ven*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2013, str. 104.

297 SZABO, Miloš. CHVÁTAL, Marek. *Deset slov*. Praha: Portál, 2015.

298 Srv. SZABO, Miloš. CHVÁTAL, Marek. *Deset slov*. Praha: Portál, 2015, str. 57.

299 LEMAN, Kevin. *Na matce záleží*. Praha: Návrat domů, 2015.

300 Srv. LEMAN, Kevin. *Na matce záleží*. Praha: Návrat domů, 2015, str. 173–176.

301 Srv. LEMAN, Kevin. *Na matce záleží*. Praha: Návrat domů, 2015, str. 176.

302 ZIMBARDO, Philip. COULOMBOVÁ, Nikita, D. *Odpojený muž*. Praha: Grada Publishing, 2017.

303 ZIMBARDO, Philip. COULOMBOVÁ, Nikita, D. *Odpojený muž*. Praha: Grada Publishing, 2017, str. 46.

304 GRÜN, Anselm. ROGGE, Jan-Uwe. *Když se děti ptají na Boha*. Praha: Portál, 2013.

305 Srv. GRÜN, Anselm. ROGGE, Jan-Uwe. *Když se děti ptají na Boha*. Praha: Portál, 2013, str. 135.

Zdůraznila bych nejvíce opomíjený rituál dnešní doby, kdy nám zemře někdo blízký. Důležitost, aby se zachovalo rozloučení se zemřelým, dodává dítěti jistotu a klid se „vyznat“ a vyjádřit tak své pocity, ačkoli mnoho rodičů má tendenci děti na pohřby nevodit, stejně jako návštěva hrobu apod.³⁰⁶ V souvislosti se zaměstnáním a nutností matky nastoupit do práce na jakoukoli pracovní dobu, nese s sebou umístění dítěte do předškolního zařízení; je na místě, dát dítěti nějaký předmět nebo dokonce kříž jako symbol připomínající matku nebo Boha.³⁰⁷ Pozitivní je dítěti žehnat, dát křížek na čelo, tzv. bezpečné rituály.³⁰⁸ Autoři mluví ještě o jednom zajímavém pohledu na rituál, pro který mají děti zvláštní cit. Formulují ho jako přechodový, nastává a týká se situací po příchodu rodiče z práce. *„Rituály jedny dveře zavírají a druhé otvírají. Mnoho rodičů přichází domů, aniž by za sebou dveře „práce“ dobře zavřeli. Vlastně tak stojí v neustálém průvanu a to jejich duši nesvědčí. A když nezavřeli dveře práce, nemohou ani otevřít jiné dveře s nápisem rodina. Nenacházejí se potom tam, kde skutečně jsou. Jsou sice tělesně přítomni, ale duševně zcela nepřítomni.“*³⁰⁹ Není jen podstatné pomyslné dveře od práce zavřít, ale je nutné prožít čas s dětmi jako odpočinek a ne jako prodloužení pracovní doby. Zabráni se velmi často zbytečným a stresujícím konfliktům, a to nejen mezi dětmi, ale z velké části především mezi jejich rodiči.³¹⁰

Dětská psycholožka Jiřina Prekopová v rozhovoru pro webový portál kondice.cz mluví obecně o ženách jako o těch, jež jsou velmi schopné, a to v nejrůznějších povoláních.³¹¹ Zimbardo a Coulombová potvrzují skutečnost dnešního reálného života, kde pro ženu neexistuje žádný profesní limit.³¹² Prekopová apeluje na to, že mateřské teplo nedá dětem a manželovi nikdo jiný než právě žena. Varuje, aby žena byla ženou jen napůl. Díky tomu muž ztrácí svoji přímočarost, ochranný pud, případně své mužství.³¹³

Rachel Bartonová³¹⁴ přiznává svoji zkušenost, kdy se po narození dítěte rozhodla nevrátit se do práce, ale svoji touhu nepřijít o intelektuální a společenské vyžití vnesla do návštěvy kurzů a psaní své první publikace. Nebojí se přiznat, že několik hodin týdně měla pro své dítě k dispozici chuť.³¹⁵ Sama autorka apeluje na to, aby se ženy nebály postavit odvážně svoji rodinu na první místo i po dobu několika let. Soulad mezi

306 Srv. GRŮN. Anselm. ROGGE. Jan-Uwe. *Když se děti ptají na Boha*. Praha: Portál, 2013, str. 141.

307 Srv. GRŮN. Anselm. ROGGE. Jan-Uwe. *Když se děti ptají na Boha*. Praha: Portál, 2013, str. 135.

308 Srv. GRŮN. Anselm. ROGGE. Jan-Uwe. *Když se děti ptají na Boha*. Praha: Portál, 2013, str. 137.

309 Srv. GRŮN. Anselm. ROGGE. Jan-Uwe. *Když se děti ptají na Boha*. Praha: Portál, 2013, str. 138.

310 Srv. GRŮN. Anselm. ROGGE. Jan-Uwe. *Když se děti ptají na Boha*. Praha: Portál, 2013, str. 138.

311 Dostupné z: <http://www.kondice.cz/2012/11/na-prvnim-miste-je-manzel>

312 ZIMBARDO, Philip. COULOMBOVÁ, Nikita, D. *Odpojený muž*. Praha: Grada Publishing, 2017, str. 126.

313 Dostupné z: <http://www.kondice.cz/2012/11/na-prvnim-miste-je-manzel>

314 BARTONOVÁ, Rachel. *Madony ve tři ráno*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009.

315 Srv. BARTONOVÁ, Rachel. *Madony ve tři ráno*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009, str. 128.

prací a rodinou je velmi vítaný, i ona zastává názor pečlivě rozlišovat při rozhodování, zvažovat finanční situaci, protože dětství dítěte nelze vrátit zpět.³¹⁶ Svědčí o tom, že pokud z nějakého důvodu do práce nastoupíme, vždy nás bude dítě pocitově přitahovat k sobě.³¹⁷

Trapková a Chvála mluví v souvislosti s vývojovým obdobím dítěte o situaci, kdy dítěte vnitřně „přechází k otci“. „*Jsou období, kdy se dítě motá víc kolem matky a otec zajišťuje bezpečí z pozdálí, a jiná období, kdy už bylo maminky dost a nastává čas otec. Matka ustupuje do pozadí, a je to výhoda, když má kromě mateřství své zájmy, svou práci, své přátele a nelpí na dětech příliš velkou vahou.*“³¹⁸

Autoři Zimbardo a Coulombová uvádějí informaci o nastavení a myšlení o práci obou pohlaví. „*Muži milují rodinu tím, že jsou od ní odpojeni, ženy milují rodinu tím, že jsou s ní spojeny. Tradičně ženská úloha tedy přináší daleko větší citové zadostiučinění.*“³¹⁹ „*Tvrzení, že ženy mohou stejně úspěšně zvládat kariéru a vysoké postavení, pokud budou jejich manželé či partneři ochotni sdílet (či převzít) péči a domácnost, předpokládá, že většina žen se stejně snadno spokojí s odloučením od dětí, zůstane-li doma partner. Z vlastní zkušenosti vím, že to tak prostě není. Muži si volí práci na úkor rodiny, zatímco ženy spíše volí rodinu na úkor práce.*“³²⁰ Žena preferuje smysluplnější práci, ve které převládá touha dosahovat vnitřních cílů.³²¹

Jan Pavel II.³²² vyzývá všechny, aby dostatečně oceňovali a uznávali hodnotu ženy v domácnosti, a to nejen, když pracuje mimo domov, ale obzvláště při domácích pracích.³²³ Odpovědnost za patřičnou úctu má nejen společnost, ale i muži.³²⁴ Otec pěti dětí Hugues se rovněž přimlouvá za větší podporu a vděčnost všem ženám, které jsou v domácnosti. Poskytuje zajímavou informaci z nejrůznějších dotazníků, že žena v domácnosti bývá často zařazena v kategorii za „ostatní neaktivní“.³²⁵ Holly Pierlotová potvrzuje, že maminky jsou aktivně pracující.³²⁶ *Gaudium et spes* nevěnuje pozornost oficiální práci ženy v zaměstnání, ale připomíná, aby nebyl zanedbán její společenský vzestup a bylo jí umožněno starat se o domácnost, zvláště v situaci, kdy má malé děti.³²⁷

316 Srv. BARTONOVÁ, Rachel. *Madony ve tři ráno*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009, str. 130.

317 Srv. BARTONOVÁ, Rachel. *Madony ve tři ráno*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009, str. 126.

318 LOUCKÁ, Pavla. TRAPKOVÁ, Ludmila. CHVÁLA, Vladislav. *Žena a muž v rodině*. Praha: Vyšehrad, 2014, str. 129.

319 ZIMBARDO, Philip. COULOMBOVÁ, Nikita, D. *Odpojený muž*. Praha: Grada Publishing, 2017, str. 141.

320 ZIMBARDO, Philip. COULOMBOVÁ, Nikita, D. *Odpojený muž*. Praha: Grada Publishing, 2017, str. 141, 142.

321 ZIMBARDO, Philip. COULOMBOVÁ, Nikita, D. *Odpojený muž*. Praha: Grada Publishing, 2017, str. 142.

322 JAN PAVEL II. *Familiaris consortio*. O úkolech křesťanské rodiny v současném světě. Praha: Zvon, 1992.

323 Srv. JAN PAVEL II. *Familiaris consortio*. O úkolech křesťanské rodiny v současném světě. Praha: Zvon, 1992, čl. 23.

324 Srv. JAN PAVEL II. *Familiaris consortio*. O úkolech křesťanské rodiny v současném světě. Praha: Zvon, 1992, čl. 23.

325 Srv. HUGUES. Dollié. *Ženy milujte své muže*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008, str. 18.

326 Srv. PIERLOTOVÁ, Holly. *Mámy v jednom kole a jak z něj ven*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2013, str. 74.

327 Srv. Dokumenty II. vatikánského koncilu. *Gaudium et spes*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, čl. 52.

3. Současné možnosti prožívání duchovního života na mateřské (rodičovské) dovolené

Je žádoucí upozornit, že duchovní život i náboženská výchova jednotlivce, jak již bylo zmíněno, nelze oddělit od běžného všedního dne a je záležitostí celého člověka.³²⁸ Evdokimov ale upozorňuje na rozdílnost kontinuit, nejen fyziologické a psychologické mezi mužem a ženou, ale i v oblasti duchovní.³²⁹ Odkazuje na starozákonní text, kdy se Bůh obrací jednotlivě na muže a potom na ženu.³³⁰ Mělo by jít tedy o naprostou jednotu a kontinuitu obou rovin. Josef Hes³³¹ ale uvádí úskalí, kdy může žena pozvolna oslabovat svoji víru. „*I žena ochabuje ve víře, pokud není její víra dále živena. Žena potřebuje především společenství lidí, kteří prožívají svou víru, potřebuje s nimi sdílet své prožitky, dál se nacházet.*“³³² Autor dodává, že tedy žena potřebuje opak toho, co potřebuje muž, pro kterého je nutné mít ve společenství jasnou roli i cíl.³³³ Odpočinek a duchovní načerpání zahrnuje v sobě i další nejrůznější aktivity po stránce psychické a fyzické, aktivní nebo pasivní. Tato kapitola je tedy ryze praktickou směrnicí, kde ženy matky mají možnost dobít potřebný duchovní náboj. Kde hledat potřebnou sílu a inspiraci pro každodenní rutinní záležitosti, které patří mezi stereotypy dne. Cílem kapitoly je nastínit duchovní akce, vhodné pro matky pečující o děti, a to nejen do tří let.

Jako jeden z výchozích bodů (z těch nejzákladnějších) je pravidelný čas pro osobní modlitbu v jakékoli podobě, která slouží jako odrazový můstek a je nezastupitelná. Rachel Bartonová³³⁴ uvádí několik způsobů a podnětů, které mohou modlitbě pomoci. Spisovatelka doporučuje tzv. „všímavou modlitbu“, kdy pro nedostatek času, který zcela zabere péče o novorozence, je nemožné být, byť jen na chvíli, sama se sebou. Můžeme si ale všimnout úsměvu prodavačky v obchodě, uvařeného šálku čaje druhou osobou, rozkvetlých květin nebo hezkého počasí. Modlitbou může být také jakákoli aktivní činnost v domácnosti (žehlení, praní, kojení nebo zpívání s dětmi).³³⁵ „*Je jen potřeba mít oči otevřené a vykonávat své skutky s vědomím jejich pravé hodnoty a s přesvědčením, že do našeho života patří.*“³³⁶

328 Srv. SMAHEL. Rudolf. *Duševní vývoj a duchovní zrání dítěte*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 1997, str. 53.

329 EVDOKIMOV. Pavel. *Žena a spása světa*. Olomouc: Centra Aletti. 2011, str. 179.

330 Srv. Gn 3,16; Gn 3,17.

331 HES. Josef. *Mars a Venuše v kostele*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007.

332 HES. Josef. *Mars a Venuše v kostele*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, str. 23.

333 HES. Josef. *Mars a Venuše v kostele*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, str. 23.

334 BARTONOVÁ. Rachel. *Madony ve tři ráno*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009.

335 Srv. BARTONOVÁ, Rachel. *Madony ve tři ráno*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009, str.55.

336 Srv. BARTONOVÁ, Rachel. *Madony ve tři ráno*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009, str.56.

Je zřejmé, že způsoby modlitby se postupem času mění, např. když děti se stávají staršími a nepotřebují tolik péče. Jako další možnost načerpání je pravidelné přijímání jednotlivých svátostí – svátost smíření, eucharistie. Duchovním nábojem mohou být rovněž nejrůznější společenské události ve farnosti. V současné době jsou velmi oblíbená a jednoznačně frekventovaná *Setkání matek s dětmi* v jednotlivých farnostech, které mohou pořádat různé akce a semináře na rozličná témata, týkající se výchovy dětí. K pozvednutí ducha i veškerých našich sil poslouží také dvoudenní či třídenní duchovní obnovy pro maminky na rodičovské dovolené na nejběžnějších poutních místech. Zde záleží opět na každé farnosti, zda duchovní pobyt pro matky pořádá. Podle internetových zdrojů je, žel, ze strany farností minimální nabídka.

Velká inspirativní modlitební setkání pořádá po celé České republice hnutí *Modlitby matek*. Jejich základem je pravidelné scházení alespoň dvou maminek, které se aktivně modlí za své děti a společně je odevzdávají do Božích rukou. Každoroční Národní pout' matek je vždy v den svátku Hromnic v předem domluvené farnosti. Na každoroční *Charismatickou konferenci* do Brna přijíždějí také četné rodiny s dětmi od těch nejmenších, kde velmi obohacujícím prvkem je už jen samotné neformální setkání. Motivující a příjemnou akcí pro celou rodinu včetně dětí jsou diecézní setkání a poutě rodin³³⁷ nebo jakékoli jednodenní křesťanské setkání na podporu nějaké aktivity.³³⁸

Vhodnou nabízející inspirací, ale i odpočinkem, je četba nejrůznější duchovní literatury nebo literatury z okruhu souvisejícího s mateřstvím, s vývojovou psychologií propojenou s výchovou dětí. Ženy na rodičovské dovolené mohou čerpat a využívat také čas na internetu sledováním a četbou vhodných internetových portálů nebo nejrůznějších periodik z katolického prostředí.³³⁹

---

337 Brněnská diecéze organizuje každoroční pout' rodin do Žďáru nad Sázavou.

338 Např. účast na Národním pochodu pro život apod.

339 Např. Tabita, Katolický týdeník, www.deti.vira.cz, www.kanan.cz, www.manzelstvi.cz, www.pastorace.cz, www.tvnoe.cz, www.vira.cz apod.

Závěr

Bakalářská práce byla zasazena především do kontextu praktického života. Jejím cílem bylo nalézt obsah mateřství a životní výchovné hodnoty předávané spirituálním ženským vedením. Zároveň je nutno konstatovat, že na cíle vyslovené v úvodu nelze učinit jednoduchou a jednoznačnou odpověď. Nutností, nejhlubším základem a posláním matky je, aby především dostatečně naplnila svou roli, tedy nejrůznější nepatrné úkony od splnění potřeb novorozeněte k „pomyslnému propuštění dítěte“. K tomu mohou výrazně dopomáhat jednotlivé spirituální prvky, které byly představeny v druhé kapitole a v nichž je duchovní dimenze nepochybně přítomna. Nejspecifičtější spirituální prvek, který se jeví ve výchově ženy, je smysl pro oběť ve směru k druhým a s péčí o ně. V kapitole, kde je představována žena – matka, se zároveň objevuje, že stačí i drobné nuance v podobě přehnané péče, neuspořádaných a nevyřešených postojů vůči sobě i ostatním, absence výchovy dítěte k odpovědnosti úměrně věku a žena není schopna tuto křesťanskou hodnotu předat. Ostatní spirituální prvky, jako například vedení k duchovnímu růstu v modlitbě nebo budování správné křesťanské empatie skrze pochopení, naslouchání, porozumění aj., se mohou vzájemně prolínat a nevyznačují takovou přesnost a jednotlivé zařazení, pro koho jsou typická. V neposlední řadě se v jednotlivých prvcích projevují především ryze osobnostní vlastnosti spojené s temperamentem každé ženy i odžití zkušenosti z jejího osobního života. Tuto kapitolu autorka práce považuje za určitou „nadhodnotu“ k poměru citované literatury, neboť spirituální prvky výchovy matky jsou uvedeny přiměřenou posloupností s vnitřní křesťanskou gradací do zapadajícího kontextu novozákonní křesťanské nauky Písma svatého, kde největším projevem lásky je položit adát život za druhého. Domnívám se, že obě metody byly užity správným způsobem vzhledem k citovaným pramenům. Je nutné také zmínit, že v průběhu finálních úprav této práce autorka narazila na další inspirativní zdroje, které mohou dané téma výrazně obohatit a rozšířit skrze další dílčí otázky. Jde především o tituly *Rodiče v akci* od Martina a Moniky Gajdových nebo Pavla Říčana a Pavlínu Janošovou – *Spirituální výchova v rodině*.

Proměna doby ve svém sociokulturním kontextu s sebou nese určitá jasná specifika. Otevřený a široký horizont pro další bádání s novými otázkami, a to skrze terénní práci, jak matky na rodičovské dovolené skutečně prolínají svoji duchovní praxi s osobním životem, případně možné porovnání s matkami s větším počtem dětí. Je možné

i zmapování období, kdy žena přechází do role babičky. K přidruženému bádání se pochopitelně nabízejí možnosti, jako je charakteristika manželské spirituality nebo spiritualita otců. Bylo by také velmi zajímavé shrnout a chronologicky sepsat duchovní vzory mateřství obsažené v Bibli nebo jako samostatně, se všemi vzory svatých, které církve uznává za patrony a patronky spojené s mateřstvím.

Seznam použitých zkratk

apod. – a podobně

aj. – a jiné

Ef – list Efezanům

Gn – Genesis

1J – 1. list Janův

J – Evangelium podle Jana

Jer – Jeremiáš

Kol – list Kolosanům

Kor – list Korint'ánům

Lv – Leviticus

Lk – Evangelium podle Lukáše

Mk – Evangelium podle Marka

Mt – Evangelium podle Matouše

Např. – například

1P – List Petřův

Srv. – srovnej

Str. – strana

Tzv. – takzvaný

Řím – list Římanům

Ž – Žalmy

Prameny

Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona. Ekumenický překlad, Praha: Česká biblická společnost, 1996, ISBN 80-85810-08-5.

Primární literatura

BARTONOVÁ, Rachel. *Madony ve tři ráno*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009.

CROISSANT, Jo. *Žena neboli kněžství srdce*. Praha: Paulínky, 2005.

DOKUMENTY II.VATIKÁNSKÉHO KONCILU. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 2002.

EGGERICHS, Emerson. *Láska a úcta*. Příbram: Návrat domů. 2012

EVDOKIMOV, Pavel. *Žena a spása světa*. Olomouc: Centra Aletti. 2011.

JAN PAVEL II. *Dopis rodinám*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 1994.

JAN PAVEL II. *Familiaris consortio*. O úkolech křesťanské rodiny v současném světě. Praha: Zvon, 1992.

JAN PAVEL II.: *Mulieris dignitatem*. O důstojnosti a povolání ženy, Praha: Zvon, 1992.

GRÜN, Anselm. ROGGE, Jan-Uwe. *Když se děti ptají na Boha*. Praha: Portál, 2013.

HES, Josef. *Mars a Venuše v kostele*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998.

KOHUT, Pavel Vojtěch. *Co je spirituální teologie*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007.

LOUCKÁ, Pavla. TRAPKOVÁ, Ludmila. CHVÁLA, Vladislav. *Žena a muž v rodině*. Praha: Vyšehrad. 2014.

PAPEŽ FRANTIŠEK. *Amoris laetitia*. Radost z lásky. Praha: Paulínky, 2016.

PIERLOTOVÁ, Holly. *Mámy v jednom kole a jak z něj ven*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2013.

POLI, Osvaldo. *Maminky, které milují příliš*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010.

SMAHEL, Rudolf. *Duševní vývoj a duchovní zrání dítěte*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997.

SZABO, Miloš. *Manželství, to je také slib*. Brno: Cesta, 2014.

SZABO, Miloš. CHVÁTAL, Marek. *Deset slov*. Praha: Portál, 2015.

TOMÁŠEK, František. *Pedagogika: úvod do pedagogické praxe pro vychovatele a rodiče*. Brno: Nibowaka, 1992.

Sekundární literatura

- AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY, *Akademický slovník cizích slov*. Praha: AV ČR, 1998.
- ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie*. Olomouc: Centra Aletti, 2007.
- AUMANN, Jordan. *Křesťanská spiritualita v katolické tradici*. Praha: Karolinum, 2000.
- GRAUBNER, Jan. *Manželství*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007.
- HUGUES, Dollié. *Ženy, milujte své muže*. Kostelní Vydří. Karmelitánské nakladatelství, 2008.
- JOHNSON, Rick. *To je můj syn*. Praha: Návrat domů, 2012.
- KANCIONÁL. *Společný zpěvník českých a moravských diecézí*. Praha. Katolický týdeník, 2003.
- KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Hořet, ale nevyhořet*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2012.
- KUBÍČEK, Ladislav. *Velké tajemství – manželství jako umělecké dílo*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 2006.
- MATĚJČEK, Zdeněk. *Po dobrém, nebo po zlém?* Praha: Portál, 2000.
- MIXA, Josef. *Manželství? Jen přes mou mrtvolu*. Turnov: 2015.
- LEMAN, Kevin. *Na matce záleží*. Praha: Návrat domů, 2015.
- LEMAN, Kevin. *Na otci záleží*. Praha: Návrat domů, 2008.
- LIMBECK, Meinrad. *Evangelium sv. Marka*. Malý stuttgartský komentář. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie*. Praha: Triton, 2011.
- OMARTIANOVÁ, Stormie. *Síla manželčiny modlitby*. Praha: Paulínky, 2016.
- OMARTIANOVÁ, Stormie. *Síla manželovy modlitby*. Praha: Paulínky, 2016.
- PONSARDOVÁ, Christine. *Víra v rodině*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008.
- PREKOPOVÁ, Jiřina. SCHWEIZEROVÁ, Christel. *Děti jsou hosté, kteří hledají cestu*. Praha: Portál, 2015.
- SINEK, Simon. *Lídři jedí poslední*. Brno: Jan Melvil Publishing, 2015.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2012.
- VÁCHA, Marek. *Šestá cesta*. Brno: Cesta, 2004.
- VELLA. Elias. *Výstup na horu manželství*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství. 2014.

WEBER, Helmut. *Všeobecná morální teologie*. Praha: Zvon–Vyšehrad, 1998.

WEST, Christopher. *Teologie těla pro začátečníky. Stručný úvod do sexuální revoluce Jana Pavla II.* Praha: Paulínky, 2006.

ZIMBARDO, Philip. COULOMBOVÁ, Nikita, D. *Odpojený muž*. Praha: Grada Publishing. 2017.

Internetové odkazy

www.deti.vira.cz

dne 4. 4. 2017

www.kanan.cz dne 4. 4. 2017

<http://katolickezeny.cz/?p=391>

– staženo dne 29. 3. 2017 <http://www.kondice.cz/2012/11/na-prvnim-miste-je-manzel>

– staženo dne 11. 2. 2017

www.manzelstvi.cz dne 4. 4. 2017

www.pastorace.cz dne 4. 4. 2017

www.tvnoe.cz dne 4. 4. 2017

www.vira.cz dne 4. 4. 2017